

דיני ראיות – תרגול

תוכן עניינים

2.....	תוספות ראייתיות
12.....	חובת ההנמקה
14.....	חסיונות
15.....	חסיון לטובת המדינה
19.....	חסיון לטובת הציבור
22.....	חסיון מפני הפללה עצמית
25.....	חסיון עו"ד - לקוח
29.....	חסיון בנק – לקוח
30.....	חסיון עיתונאי -מקור
31.....	חסיון רופא - מטופל
32.....	חסיון פסיכולוג - מטופל
33.....	חסיון עובד סוציאלי – מטופל
34.....	חסיון כהן דת

מבוסס על המחברות בחינה של מיטל הרוש וגלית אהרון

◆ השימוש על אחריות המשתמש ◆

תוספות ראייתיות

□ תוספות ראייתיות

הכלל בדין הפלילי הוא שניתן להרשיע נאשם על סמך עדות יחידה. במקרים מסוימים שנקבעו בחוק או בפסיקה על מנת לבסס הרשעת נאשם, יש צורך בראיה נוספת שהיא תוספת ראייתית.

סוגי תוספות ראייתיות:

1. תוספת מסבכת : סיוע

2. תוספות מאמתות

א. דבר לחיזוק

ב. דבר מה

□ כללים לגבי תוספות ראייתיות

1. עדות הטעונה תוספת יכולה כשלעצמה לשמש תוספת לעדות אחרת הטעונה תוספת **דוגמא**: שני קטינים שנחקרו ע"י חוקר ילדים. עדות אחת צריכה סיוע, שהסיוע יהיה עדות של הקטין השני ולהפך. ילד עד גיל 14 שנפגע מעבירת מין לא יגיע לביהמ"ש, אז חוקר הילדים יעיד במקומו. מגנים על הילד במקרה הזה. המחוקק רוצה לאזן ולהגן על הנאשם, לכן הוא דורש תוספת מסוג סיוע.
2. ראיה שבכוחה לשמש סיוע, תספק את דרישת הדבר מה ואת דרישת החיזוק – אבל לא להפך סיוע היא התוספת האיכותית להרשיע אדם בעבירה. חיזוק ודבר מה הן פחותות. לכן, הראיה האיכותית ביותר – סיוע, מכילה את התוספות המאמתות אבל לא להפך.

סיוע

סיוע היא ראייה המסבכת את הנאשם ומצביעה עליו כמבצע העבירה.

סעיף 54א לפקודת הראיות:

הכרעה על-פי עדות יחידה במשפט פלילי (תיקון מס' 7) תשמ"ב-1982 ת"ט תשמ"ב-1982

54א. (א) בית המשפט לא ירשיע נאשם על סמך עדותו היחידה של **שותפו לעבירה**, אלא אם מצא בחומר הראיות דבר **לחיזוקה**; ואולם אם היה השותף **עד מדינה** - טעונה עדותו **סיוע**; לענין זה, "עד מדינה" - שותף לאותה עבירה המעיד מטעם התביעה לאחר שניתנה או שהובטחה לו טובת הנאה.
 (ב) הרשיע בית משפט במשפט על עבירה לפי סימן ה' לפרק י' לחוק העונשין, תשל"ז-1977, על פי עדות יחידה של הנפגע, יפרט בהכרעת הדין מה הניע אותו להסתפק בעדות זו.
 (ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהאמור בסעיף 11 לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955.

□ מבחנים להוכחת סיוע

1. הראיה חייבת לבוא ממקור עצמאי וחיצוני לראיה הטעונה סיוע
 הסיוע אינו יכול לנבוע או לצאת מהריאה שצריכה סיוע. דוגמא: עדות שותף ודוח הובלה והצבעה של אותו שותף.
 לכלל זה 2 חריגים:
 א. סימנים פיזיים חיצוניים ונפשיים שנמצאו על קורבן העבירה.
 ב. ידיעת פרטים מיוחדים ע"י העד – **דוגמא**: קורבן מין המתארת קעקוע באזור מוצנע בגוף
2. הראיה מסבכת או נוטה לסבך את הנאשם בעבירה
 הראיה מצביעה על הנאשם כמבצע העבירה, מזהה אותו ספציפית. **דוגמא**: טביעת נעל מדויקת ברמת וודאות שמזהה את הנאשם.
3. הראיה מתייחסת לחזית המריבה (או חזית המחלוקת)
 הראייה תתייחס לעובדות המהותיות בהן הנאשם כופר, היא לא צריכה להתייחס לכולן, מספיק שתתייחס לנק' מהותיות. **דוגמא**: עבירת אינוס (לא נדרש סיוע), יש חובת הנמקה ע"י עדות יחידה. חזית המחלוקת שהם לא הכירו ושלא היה יחסי מין. אם ימצא DNA מתאים, הראיה המסבכת תתייחס לחזית המחלוקת – היכרות ויחסי מין.
דוגמא 2: א' מתלוננת כנגד ב' שהוא אנס אותה. הוא טען כי הוא מכיר אותה וכי יחסי המין בהסכמה. ראיית DNA לא תעזור כאן כי חזית המחלוקת היא אחרת. עדות של השכנים ששמעו אותה זועקת לעזרה ייתיחסו לחזית.

□ מקרים בהם נדרשת ראיית סיוע

1. עדות שותף לעבירה שהוא עד מדינה

הכלל: **סעיף 54א(א) לפק"ר** – על מנת להרשיע בעבירה על סמך עדות היחידה של עד מדינה יש צורך בתוספת מסוג סיוע הסיבות לדרישת הסיוע:

א. מדובר בעבריין

ב. קיים חשש שעד המדינה יעביר מחלקו אל האחרים כדי לצמצם את המעורבות שלו

ג. קיים חשש שהוא ינקום בשותפים אחרים

עד מדינה הוא שותף לעבירה המעיד מטעם התביעה כנגד שותף אחר לאותה עבירה וזאת לאחר שהובטחה לו/ ניתנה לו טובת הנאה. מבצע העבירה המרכזי לא יהיה עד מדינה.

חריגים לכלל ← בעבירות הבאות ניתן להרשיע ע"ס עדות יחידה של עד מדינה ללא סיוע:

(1) עבירות שוחד

(2) עבירות של היצורים ומשחקים אסורים

הקושי בעבירות הללו נעוץ באיתור, גילוי והפלה.

ע"פ 442/85 מזרחי נ' מדינת ישראל – ביהמ"ש מדגיש את הנק' בה השותף הופך לעד מדינה. כלומר, ייתכן כי העד מסר מספר עדויות במשטרה בסטטוס של עד שותף ובנק' מסוימת הפך לעד מדינה.

2. הרשעה בעבירה של עדות שקר - **סעיף 237(א) לחוק העונשין**

עדות שקר [א/117, 118] [תשל"ג]

237. (א) המעיד בהליך שיפוטי, ביודעין, עדות כוזבת בדבר מהותי לגבי שאלה הנדונה באותו הליך, הרי זו עדות שקר, ודינו - מאסר שבע שנים; עשה כן בעד טובת הנאה, דינו - מאסר תשע שנים.

בהרשעה של עבירה במתן עדות שקר – במקרה של עדות יחידה נדרש סיוע.

ע"פ 675/81 מדינת ישראל נ' אלבוז – הורשע במתן עדות שקר שנבעה מהסתירה מהעדות שלו במשטרה והעדות בבית המשפט. בביהמ"ש טען כי לא קיבל תשלום ובמשטרה אמר שכן. ביהמ"ש דחה את טענת אלבוז לפיה חתם על הודאתו בל לשים לב. הערכאה מטה זיכתה אותו משום שלא היה סיוע. בעליון, הפרקליטות טענה כי ניתן להרשיע אותו מ-2 טעמים:

א. החוקרת העידה וטענה שכתבה מילה במילה את מה שהנחקר אמר

ב. טופס העדות הוא הראיה העיקרית ועדות החוקרת היא תוספת הסיוע

ביהמ"ש מקבל זאת ומרשיע אותו.

3. עדות ילד בפני חוקר ילדים

כאשר קטין עד גיל 14 עד לעבירה, נעבירה בו עבירה או שהוא חשוד מהעבירות המפורטות בתוספת לחוק לתיקון דיני ראיות. במקרה כזה, תגבה העדות מן הילד באמצעות חוקר ילדים שהוא עו"ס עם הכשרה מיוחדת לחקור חקירות פליליות. רואים אם הילד יודע להבחין בן שקר לאמת, אם הוא זוכר בפירוט את המקרה. העדות מצולמת ומוקלטת וחוקר הילדים כותב זיכרון דברים בו הוא מפרט את מהימנות הקטין ואם הוא מאשר לו להעיד.

- עד גיל 14 הקטין לא יעיד בביהמ"ש, אלא אם החליט אחרת חוקר הילדים
- במקרה שחוקר ילדים לא אישר לקטין להעיד, הוא יעיד במקומו אחרי גיל 14 במועד הדיון הילד יעיד בכל מקרה. עדות כזו היא בעייתית כי החוקר יעיד רק על מה שילד אמר בפניו. החוקר לא יכול להסביר סתירות בעדותו של הילד
- לאף אחד למעט החוקר אין סמכות להחליט האם הילד יעיד או לא
- הסניגור רואה את דיסק חקירת הילד, מקבל תמליל ותזכירה
- **אם הילד אינו מעיד – ס' 11 לחוק הגנת ילדים קובע כי העדות של החוקר דרושה סיוע**
- **אם הילד מעיד – אין צורך בסיוע**

סעיפים 161-162 לחסד"פ קובעים את זכות השתיקה של הנאשם – זכותו של נאשם בפרשת ההגנה שלא להעיד. **סעיף 162** קובע כי שתיקת הנאשם בפרשת ההגנה עשויה לשמש סיוע או חיזוק לראיות התביעה.

שתיקת הנאשם [145א]

162. (א) הימנעות הנאשם מהעיד עשויה לשמש חיזוק למשקל הראיות של התביעה וכן סיוע לראיות התביעה במקום שדרוש להן סיוע, אך לא תשמש סיוע לצורך סעיף 11 לחוק לתיקון הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955 או לצורך סעיף 20(ד) לחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות.

במצבים בהם יש ראייה בסיסית ונדרשת תוספת של סיוע/חיזוק רצוי לסניגור להעיד את הנאשם. **במקרה של הקטין** – לא משנה אם הוא קורבן או עד. בשני המקרים צריך סיוע. הסיוע צריך הן לביצוע העבירה והן לזהות המבצע. **ע"פ 7832/04 פלוני נ' מדינת ישראל** – הודעת קטין אחת יכולה להוות סיוע להודעת קטין שני ולהפך. מעשים דומים בנסיבות מסוימות, יכולים לשמש כסיוע.

4. עדות מוקדמת של ילד שחוק הגנת ילדים חל עליה – **סעיף 121(ב) לחסד"פ**

עדות מוקדמת (ס' 117 לחסד"פ). הילד מעיד בביהמ"ש ועדיין דרוש סיוע, אך זו עדות מוקדמת. הרשעה על סמך עדות מוקדמת שנגבתה מקטין (ולא ניתן להעיד אותו שוב) בהתקיים בתנאים הבאים:

- א. העדות המוקדמת נגבתה מן הקטין בטרם הוגש כתב אישום
- ב. התקיימה אחת מן הנסיבות הבאות המצדיקות זימון הילד לעדות נוספת:
  1. לנאשם לא הייתה הזדמנות לחקור את הילד
  2. לנאשם לא מונה סניגור או שלא הייתה לו הזדמנות למנות לעצמו סניגור בזמן גביית העדות המוקדמת
  3. הדבר דרוש לשם בירור האמת, לעשיית צדק מטעמים שגרשמו
- ג. חוקר הילדים לא אישר להזמין את הילד לעדות נוספת

5. עדות אדם עם מוגבלות בפני חוקר

בדומה לחוק הגנת ילדים, הרשעה על סמך עדות של אדם עם מגבלה שנגבתה בפני חוקר מיוחד ואינו מעיד במשפט, נדרש סיוע. **סעיף 20(ד) לחוק חקירה והעדה**. **סעיף 162 לחסד"פ** קובע כי שתיקת הנאשם במקרה זה לא תהווה חיזוק או סיוע לעדות של אדם מוגבל.

6. הרשעה בעבירת המרדה

הרשעה על סמך עדות יחידה לפי סעיף **133 לחוק העונשין +135(ב)** בעבירת המרדה, צריך סיוע.

□ דוגמאות לראיות היכולות לשמש סיוע

1. שקרים של נאשם

לא מדובר על כל שקר. מדובר על עניינים מהותיים, כאשר השקרים מוכיחים בראיות עצמאיות וברורות, יכולים לשמש סיוע. **דוגמא:** שקר לגבי אליבי. הנאשם מסבך את עצמו ומנסה להרחיק את עצמו מזירת העבירה. **ע"פ 20/89 אמסלם נ' מדינת ישראל** – מסעוד הינו קורבן שנרצח. מסעוד וטירן שדדו את אשתו של אמסלם. עד המדינה בתיק היה יורם, אח של טירן. אמסלם ויורם קבעו עם מסעוד לקנות סמים, הם מסיעים אותו לביה"ס לחנך אותו מחדש. היה יום גשום. יורם אומר כי אמסלם ירה במסעוד וכי הוא חשב שרק ייעשו אותו נכה. הוא טען כי חיפש את חפירה וכאשר מצא, הוא לא ראה את הגופה של אמסלם. יורם מוסר עדות במשטרה כעד מדינה ומפליל את אמסלם. אמסלם באותה העת היה אסיר שלא חזר מהחופשה. יורם מספר כי הוא חושש לחיו כי הוא היחידי שידוע שאמסלם רצח. השקר של אמסלם ורצונו להרחיק אותו מהשוד מהווה סיוע לעדות המדינה של יורם. בנוסף, אמסלם ידע שיורם הוא עד המדינה למרות שזה היה פרט מוכמן. רק יורם ואמסלם היו ביחד. **ע"פ 814/81 אל-שבאב נ' מדינת ישראל** - עבירות מין בקטין שבוצעו ע"י הנאשם. הנאשם טען כי הוא לא מכיר את הילד. הקטין מספר על מבנה נטוש בו נעשו המעשים והחשוד הרחיק את עצמו לחלוטין מהמעשה. הקורבן נתן תיאור מדויק של המקום כולל עדות של זרע שנמצא במקום. השקרים מהווים סיוע.

2. ראשית הודאה

הודאה שמסר הנאשם במשטרה שיש בהן התבטאות מפלילה המעידה על תחושת אשם יכולה להוות סיוע

3. שתיקת הנאשם במהלך פרשת ההגנה – בחירה שלא להעיד תהווה סיוע לראיות התביעה (**162 לחסד"פ**)

כאשר מדובר בשתיקה בחקירה – עומדת לחשוד הזכות לחיסיון מפני הפללה עצמית. יחד עם זאת, כשהוא ימסור גרסה בפרשת ההגנה, הטענה כנגדו תהיה שמדובר בגרסה כבושה. כלומר, הוא יצטרך לספק הסבר סביר לכבישת גרסתו. עדות כבושה- עדות שלא נמסרה בהזדמנות הראשונה, אלא במועד מאוחר יותר. משקל של עדות כבושה יהיה חלש, אלא אם יהיה הסבר משכנע מדוע לא נתן עדות מלכתחילה.

4. עדות על מעשים דומים ושיטת ביצוע

הלכה פסוקה היא כי ראיה בדבר מעשים דומים שביצע נאשם ושיטת ביצוע עלולים לשמש סיוע. מעשים דומים מפריכים טענה לתום לב. שיטת ביצוע מצביעה על העבריין כמבצע. **דוגמא:** פריצה באותה שיטה לכמה דירות

5. התנהגות מפלילה של הנאשם

ראיה נסיבתית ובהעדר הסבר תמים היא מצביעה על המעורבות שלו בעבירה. דוגמא: בריחה מזירה, התעניינות מוגברת על מצב הקורבן, סירוב להשתתף במסדר זיהוי, הטעיית חוקרים.

6. ידיעת פרטים מיוחדים או מסבכים ע"י העד

דוגמא: פרטים אינטימיים. **בפס"ד אלשאבב** - תאירו מדויק של מקום העבירה. ידיעת פרטים מוכמנים יכולים להוות ראיה מסייעת.

7. מצב נפשי של הקורבן

פס"ד אלשאבב – עדות של חבר שדובב את הקורבן ואז התגלה עניין ההתעללות.

8. עדות של שותף אחד כנגד שותף אחר

9. סימנים פיזיים חיצוניים

נאשם שביצע מספר עבירות, יכול שראיה אחת תשמש סיוע לכולן ובלבד שמדובר על מסכת אחת. אם לא, צריך סיוע לכל אישום.

כנ"ל לגבי מספר נאשמים – אם יש להם גרסה אחת, יכול שראיית הסיוע תשמש נגד כולם.

דוגמא – הקורבן טוענת שאחד בעל אותה והאחרים החזיקו אותה. הם כולם כופרים ואומרים שלא היו שם. ראית DNA של הבוועל, מהווה ראית סיוע כלפיי כל הנאשמים.

הליכי מעצרים

בש"פ 2571/11 אנולי שמאילוב נ' מדינת ישראל - כאשר התביעה מבקשת מעצר עד תום ההליכים, היא צריכה להוכיח ראיות לכאורה. אם זו ראיה שדורשת תוספת, חייב להוכיח קיומה של תוספת לכאורה.

חיזוק

תוספת ראייתית מאמתת אשר תומכת במהימנות העיקרית.

□ דוגמאות לראיות היכולות לשמש חיזוק

1. שתיקת הנאשם – **סעיף 162 לחסד"פ** בכפוף לחריגים
2. הימנעות הנאשם מלהשיב לאשמה – **סעיף 152(ב) לחסד"פ** אם הנאשם שותק = חיזוק
3. אי שיתוף פעולה בהליכי חקירה – **פס"ד חורי**
4. סירוב של חשוד לחיפוש בגופו, לרבות סירוב להיפגש עם רופא לקבלת אישור לחיפוש – ישמש חיזוק **ס' 11 (א) לחסד"פ (סמכויות אכיפה, חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי)**
חריגים:
- א. הסירוב היה של האפוטרופוס של החשוד - למשל הורה לילד
- ב. לא הוגשה בקשה לביהמ"ש לקבל היתר ולא הייתה מניעה להגיש
- ג. ביהמ"ש לא נתן היתר לחיפוש פנימי
- ד. רופא לא אישר ביצוע חיפוש פנימי
5. סימנים פיזיים התומכים בגרסת העד יכולים לשמש חיזוק
6. דוח הובלה והצבעה, שחזור

□ המקרים בהם נדרש חיזוק

(1) עדות שותף לעבירה – **ס' 54א(א) לפק"ר**

- הרשעה על סמך שותף לעבירת כעדות יחידה דורשת חיזוק. שותף לעבירה שאינו עד מדינה ולא קיבל טובת הנאה ואין זיקה בין טובת ההנאה לעדות המפלילה. אותם החריגים לעד המדינה, נדרשים גם פה:
1. עבירות שוחד
  2. עבירות הימורים ומשחקי הימורים
- בשני המקרים, מספיק עדות יחידה של שותף לעבירה, ללא תוספת.

ע"פ 6147/92 מדינת ישראל נ' כהן - שוד של סניף דואר שבוצע ע"י אלון וכהן. כהן הוא המתכנן והשודד בפועל, אלון חיכה לו עם אופנוע המילוט. אלון מסר גרסה מפלילה נגד כהן. עדות שותף + חיזוק = הרשעה.

אלון סיפר כי כהן סיפר לו שבמהלך השוד השטרות נפלו ארצה, התפזרו והוא אסף אותן. בנוסף, אלון סיפר כי כהן כ"כ פחד שלאחר השוד הוא שרף את האופנוע. התביעה העידה את פקידת הבנק שאכן השטרות התפזרו ובנוסף הציגו הוכחות כי האופנוע נשרף. המחוזי זיכה את כהן מאחר שעדותו של אלון מצביעה באמת על שותף, אבל לא דווקא כהן.

בערעור בעליון דורנר וחשין – המחוקק שינה את החוק במובן שותף זקוק לחיזוק שבהגדרתו מדובר בראיה מאמתת פרט משמעותי בעדות. **זעת המיעוט של בך** – החיזוק לא מצביע על כהן.

ההלכה אומרת שצריך פרט המאמת דבר משמעותי בעדות של השותף הדורשות חיזוק. סיפור השטרות ושריפת האופנוע הן ראיות מהותיות.

(2) אמרת חוץ בכתב של העד – ס' 10א לפק"ר

הרשעה על סמך אמרת חוץ בכתב של עד שנתקבלה לפי ס' 10א(א) וביהמ"ש מתבקש להרשיע על פיה ולהעדיף אותה לפני העדות בבית המשפט דורשת חיזוק 10א(ד)

ע"פ 2949/99 עמרם כהן נ' מדינת ישראל - אישומים באונס, כליאת שווא. האישה חזרה בה מחלק מהדברים וטענה כי לא באמת קרו. ביהמ"ש הרשיע ע"ס עדות השוטרים ומצא חיזוק לחלק מהעבירות ולא לכולן. האירוע הוא **מסכת אחת** של התנהלות. לכן, החיזוק לחלק מהמעשים מחזק הכל.

ע"פ 4400/13 עבאס נ' מדינת ישראל – כאשר נדרשים לחיזוק משני מקורות ע"פ הדין. כלומר, עדות שותף נגד שותפו. אותו השותף עולה לדוכן ולא משתף פעולה. מגישים את עדותו לפי ס' 10א. הפסיקה אומרת שמשום שצריך חיזוק מ-2 מקורות, הוא עדיין חיזוק ולא סיוע, אך החיזוק יהיה חזק, מהותי. אם מדובר בחיזוק רציני הוא מספיק ל-2 הדרישות, כמו DNA, פרטים מוכמנים וכו'.

(3) הרשעה על סמך עדות קטין מתחת לגיל 12

כזכור, אם חוקרת ילדים מעידה, צריך סיוע. אם החוקרת מחליטה שהילד, שהוא מתחת לגיל 12, יכול להעיד – צריך חיזוק. **לא משנה באיזה עבירה מדובר, לא משנה אם הילד הוא עד, קורבן או נאשם.**

(4) הרשעה על סמך עדות אדם עם מוגבלות שכלית או נפשית שלא הוזהר – ס' 18(א) לחוק הליכי חקירה והעדה

ביהמ"ש לא הזהיר / ביהמ"ש הזהיר אך חו"ד מומחה טוענת כי העד לא מבין את האזהרה כי הוא פשוט לא מבין את החובה שלא לשקר. במקרים של הרשעה בעבירות זנות ותועבה, מין, רצח והריגה על סמך עדות יחידה נדרש חיזוק.

(5) הרשעה על סמך עדות יחידה של נפגע עבירת מין שבוצע בו בהיותו קטין

א. ס' 345(1א) לחוק העונשין

אם נעברה אחת מהעבירות המין הבאות בקטין והתלונה הוגשה על ידו לאחר שמלאו לו 28 שנים לא יורשע בנאשם אלא אם לעדות יש חיזוק:

1. עבירות מין במשפחה ובידי אחראי על חסר ישע
2. עבירות אינוס, בעילה אסורה בהסכמה, מעשה סדום או מעשה מגונה שעבר אחראי על קטין שאינו בן משפחה

ב. סעיף 354 (ד) לחוק העונשין

1. אם נעברה אחת מהעבירות המין בקטין והתלונה הוגשה לאחר שמלאו למתלונן 18 שנים א בחלוף 10 שנים מיום ביצוע העבירה **לפי המאוחר**, לא יורשע אדם על סמך עדות יחידה של הנפגע ללא חיזוק. עבירות: אינוס, מעשה סדום, מעשה מגונה
2. העבירות נעברו ע"י מי שמלאו לו 15 שנים והוא אינו אחראי על הקטין ואינו בן משפחה

עד מדינה לשיטתו

מצב בו העד השותף סבור לשיטתו כי הוא עד מדינה, אלא שבמציאות הוא לא במעמד הזה.

דוגמא: מדובב / שוטר אמרו לו שישדרו לו עד מדינה אם יספר הכל.

ע"פ 7450/01 אבו ליטאף נ' מדינת ישראל – לא היה לו מסמך שמעיד העל היותו עד, אך הוא מאמין שהוא עד ולכן מסר את הגרסה המפלילה. הפסיקה אומרת כי במצבים שנוצרה אמונה סובייקטיבית כי הוא עד מדינה לשיטתו. ביהמ"ש ייבחן את עוצמת האמונה, היקפה, אמינותה ולפי זאת יחליט האם התוספת היא חיזוק או סיוע. אבו ליטף מסר את העדות בפני מדובב ולכן היה צריך חיזוק.

דבר מה

ראיה מאמתת הנדרשת במצב בו נאשם מסר הודאת חוץ בה הודה מחוץ לביהמ"ש.
הודאת חוץ של נאשם + דבר מה = הרשעה

המטרה של 'הדבר מה' היא לשלול אפשרות שהנאשם מסר הודאת שווא ובדה אותה מליבו.
ע"פ 428/72 בן לולו – ניסיון שוד בתחנת דלק. קיימת הודאת חוץ של נאשם בפני עצור אחר בתא המעצר.
לעניין הידבר מה' הסתפקו בעדות אחד המתדלקים בתחנת הדלק שזיהה את קולו ודמותו.

אם נאשם מודה בפני שופט בביהמ"ש, אין צורך בתוספת!

ע"פ 750/80 שמלץני מדינת ישראל – הורשע ע"ס הודאתו על פריצות לדירות וגניבות וביצוע שחזור.
הוא טען בעליון כי הודאתו הייתה כוזבת ולא ניתנה מרצון חופשי.
הש' בן פורת בדעת יחיד – יש ראיות מאמתות, אך מדובר בצרכן סמים, מכור ולכן אין קושי לקשר בין עבירת הרכוש לרכישת הסם. המניע הוא בעצמו דבר מה
הש' אילון – מבקר את בן פורת. מניע כמו שימוש בסמים לא יכול להיות דבר מה.

המקרים בהם נדרש דבר מה

כאשר מבקשים להרשיע אדם ע"ס הודאתו, בוחנים את משקל הראיה לפי 2 מבחנים מצטברים: פנימי וחיצוני.
המבחנים:

א. מבחן פנימי

מתייחס לתוכן ההודעה, לסימני האמת המתגלים בה

ב. מבחן חיצוני

המבחן החיצוני מחפש אחר הסימנים החיצוניים הנמצאים מחוץ לדברי הנאשם שיש בהם כדי להעיד על אמיתות ההודאה.

חששות המלווים את הודאת הנאשם

א. חשש מפני לחץ חיצוני

סעיף 12 לפק"ר אומר כי יש להוכיח שהודאת החוץ ניתנה חופשית ומרצון. איך עושים זאת? מגישים הודאה ע"י
עד מגיש שיסביר על נסיבות גביית ההודאה.

אם יש בעיה בצורת גביית ההודאה, בד"כ ייערך משפט זוטא

ב. לחץ פנימי

לחץ פנימי להגן על המבצע או רצון להישאר בכלא. אז, הודאה חופשית ומרצון לא תפתור את זה.

הדרך להתמודד עם זה, זה הדבר מה.

משקלו של דבר מה

משקלו של דבר מה יכול לנוע ממשקל קל מאוד ועד לכבד, מהותי וממשי.

אם ההודאה מבלבלת או קצרה ויש בה סתירות, צריך משהו רציני שישכנע שמדובר בהודאת אמת.

□ שתיקת הנאשם בפרשת ההגנה

סעיף 162 לפק"ר – שתיקה מהווה חיזוק או סיוע לראיות התביעה.

האם שתיקת הנאשם בפרשת ההגנה יכולה להוות דבר מה? אם סיוע ניתן ללמוד משתיקת הנאשם, וסיוע היא ראייה איכותית מדבר מה, מכאן נובעת ששתיקת הנאשם מהווה דבר מה. איך טוענים כנגד טענה כזאת? אם המחוקק היה רוצה דבר מה, הוא היה מציין את זה בלשון החוק. אבל הוא לא. לשון המחוקק מתייחסת לסיוע וחיזוק.

רע"פ 4142/04 מילשטיין נ' התובע הצבאי

מילשטיין היה חייל בצבא. הוא נחקר בחקירה פלילית ע"י המשטרה הצבאית והוא מסר גרסה מפורטת על שימוש בסם. הוא דיבר על תחושות, מקומות, זמנים. לא ראו אותו מעשן ולא תפסו סם – אין ראיות קונקרטיות. בביה"ד הצבאי הוא שתק. ביה"ד מרשיע אותו. הערעור מגיע לעליון. העליון קבע כי **ככל ששתיקת הנאשם לא תהווה דבר מה להודאתו, אלא במקרים חריגים בהם מתקיימים במצטבר 3 התנאים הבאים:**

א. ביהמ"ש משוכנע כי מדובר בהודאת אמת, קוהרנטית, מפורטת ומיהמנה.

ב. ע"ס מכלול הנסיבות ביהמ"ש משתכנע כי הנאשם לא פעל מלחץ פנימי בעתן מתן ההודאה בזמן החקירה וכי הוא שתק כי אין לו מה לומר

ג. ביהמ"ש צריך להשתכנע כי השתיקה לא נבעה ממניע תמים אחר

השופט לוי אומר כשהוא לעצמו יקבל את הודאת הנאשם + שתיקה, מקום בו חקירת הנאשם תועדה בצילום וידאו וביהמ"ש ראה את ההקלטה והתרשם שמדובר בהודאת אמת. כאילו הנאשם הודה בפני השופט. הרי עדות מול השופט בביהמ"ש לא מצריכה דבר מה.

□ דגשים לגבי דבר מה

- ראשית הודאה – הדעה הרווחת כי היא מאבדת מהיכולת שלה לשמש דבר מה
- שיטת ביצוע – יכולה להיות דבר מה
- ראיות עצמאיות ומפלילות – כמו ראיות נסיבתיות, יכולות להיות דבר מה
- סבירות כי ההודאה לא יכולה לחזק את אמיתות ולהיות דבר מה
- **למבחן**: הודאת נאשם אחת לא יכולה להוות דבר מה לחקירת נאשם אחר

□ דבר מה מוגבר/מוחזק

- דבר מה מוגבר = ראייה מאמתת שהיא מאוד משמעותית ומששית בעוצמה גבוה
- כאשר הנאשם מכחיש את מסירת ההודאה
  - העדר הוכחת הקורפוס דליקטי (גוף הפשע) דוגמא: בעבירת רצח – הגופה (הגופה חסרה)
  - הוכחת הודאה שנמסרה לעד מדינה
  - חולה נפש/ שיכור/ מסומם- בשל מצבם הנפשי צריך דבר מה
  - הודאה בפני כל מי שהוא לא איש מרות – לא חוקר או שוטר.

מהו דבר מה מוגבר? **(לקרוא מאמר של גיא)**

1. דבר מה מוגבר צריך לעמוד בשלושת המבחנים המצטברים של הסיוע
2. ראייה שעונה על המבחן השני בסיוע (מסבכת את הנאשם)
3. מתרחקת מהדבקות במבחנים ואומרת 'ראייה מאמתת בעלת משקל גבוה במיוחד'

חובת ההנמקה

במקרים שיופרטו, אין צורך בתוספת ראייתיות. ביהמ"ש נדרש לפרט בהכרעת דינו את הנימוקים להרשעת הנאשם על סמך עדות יחידה.

□ חובת ההנמקה במשפט הפלילי – סעיף 54א(ב) לפק"ר

הכרעה על-פי עדות יחידה במשפט פלילי (תיקון מס' 7) תשמ"ב-1982 ת"ט תשמ"ב-1982

54א. (ב) הרשיע בית משפט במשפט על עבירה לפי סימן ה' לפרק י' לחוק העונשין, תשל"ז-1977, על פי עדות יחידה של הנפגע, יפרט בהכרעת הדין מה הניע אותו להסתפק בעדות זו.

1. הרשעה בעבירת מין
  - א. ביהמ"ש מבקש להרשיע בעברית מין על סמך עדות יחידה של הנפגע, עליו לפרט בהכרעת דינו מה הביא אותו להסתפק בעדות הזאת.
  - ב. ע"פ 993/2000 אורי שלמה - אונס, חטיפה ועבירות מיניות. מתבסס על עדות יחידה של המתלוננת, לינור אברגיל. הוא טען ליחסי מין בהסכמה. ביהמ"ש מקיים את חובת ההנמקה בראיות הבאות ומכנה את זה חיזוקים:
    - א. הימצאות DNA – מתאים לגרסה שלה ולא שלו
    - ב. חו"ד רפואי על חבלות וסימני גוף
    - ג. מצב הנפשי הוכח באמצעות עדים
    - ד. פלט שיחות אימת שהיא אכן ביצעה שיחה לאחר שהוריד אותה
    - ה. גרסת הנאשם הייתה מופרכת – לא סביר שהיא ניהלה אתו רומן בהסכמה ושהיא העלילה שמדובר באונס רק משום שהחבר שלה גילה על קיום הרומן
2. הרשעה על סמך עדות יחידה של קטין שלא בנוכחות הנאשם – קטין עד גיל 18
  - א. במקרים אלה ביהמ"ש יפרט מה הניעו להסתפק בעדות יחידה של קטין שנמסרה שלא בפני הנאשם:
    1. עדות יחידה של קטין (כולל המתלונן) בגין העבירות הבאות – ס' 2ג לחוק לתיקון סדרי דין (חקירת ילדים):
      - א. זנות ותועבה
      - ב. אלימות חמורה
      - ג. חבלה בגוף והתעללות בקטינים כאשר הקטין מעיד כנגד אדם שאחראי עליו, אחיו או בן זוג של האחראי
      - ד. עבירות שעונשן 10 שנים ומעלה בביהמ"ש המחוזי
    2. עדות יחיד של קטין שאינו מתלונן (הוא לא הקורבן אלא העד), בגין העבירות הבאות:
      - א. עבירות בסחר בבני אדם להבאתם לידי זנות
      - ב. עבירות מין חמורות
      - ג. מעשה סדום, מעשה מגונה ועבירות מין חמורות במשפחה
    3. עדות יחידה של קטין שאינו המתלונן המעיד נגד ההורה, הידוע בציבור של ההורה, האפוטרופוס בגין ביצוע עבירות מין.
      - א. ביהמ"ש מנמק בשלב הסיכומים. הנמקה היא סוג של ראיות נוספות.

□ חובת ההנמקה במשפט האזרחי – ס' 54 לפק"ר

הכרעה על פי עדות יחידה במשפט אזרחי

54. פסק בית משפט במשפט אזרחי באחד המקרים שלהלן על פי עדות יחידה שאין לה סיוע, והעדויות אינה הודיית בעל דין, יפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות זו; ואלה המקרים:
- (1) העדות היא של קטין למטה מגיל 14;
  - (2) העדות היא של בעל דין או של בן-זוגו, ילדו, הורו, אחיו או אחותו של בעל דין;
  - (3) העדות היא של אדם המעוניין בתוצאות המשפט לטובת בעל הדין שקרא אותו להעיד;
  - (4) התובענה היא נגד עזבון, קטין, חולה נפש או נעדר;
  - (5) נסיבות אחרות שבהן דרוש, לדעת בית המשפט, פירוט כאמור.

במשפט האזרחי ניתן לחייב בעל דין ע"ס הודאתו ואין צורך בתוספת.

המוציא מחברו עליו הראיה – מגיש התביעה צריך להוכיח. אם הנתבע מודה בחברות, השופט יכול לחייב אותו בפס"ד. הסעיף אומר כי זו הראיה היחידה בתיק האזרחי כדי שביהמ"ש יפסוק הוא צריך לנמק. הנימוק חייב להיות מהותי ולעמוד בביקורת של ערכאת הערעור.

דוגמא: א' תובע את ב'. כידוע, המוציא מחברו עליו הראיה. חובת ההוכחה היא על א'. אם יש גרסה מול גרסה, מי שצריך לספק את ההנמקה הוא התובע. נגיד כי ב' טען שאין חבות ומוסר גרסה שניתן לתמוך בה בראיות נוספות אך נמנע מהבאת עדין. א' יבקש מביהמ"ש לקבל את גרסתו ויספק הנמקה בכך שבי' נמנע מלהביא עדים.

המקרים בהם נדרשת חובת הנמקה במשפט האזרחי:

חובת ההנמקה קבועה **בסעיף 54 לפק"ר** בהתקיים 3 תנאים מצטברים:

א. ביהמ"ש פוסק על סמך עדות יחידה שאין לה סיוע

ב. העדות אינה בעל הודאת בעל דין

ג. מדובר באחד מהמקרים הבאים:

1. העדות היחידה היא של קטין מתחת לגיל 14

2. העדות היחידה היא של בעל דין תובע או נתבע או של בן זוגו, ילדו, הורה, אחיו או אחותו של בעל הדין.

הראיה היחידה והמרכזית היא עדות התובע. אם התביעה רוצה לקבל את העדות שנתבע כופר בה ויש לו טענות הגנה, זו עדות של בעל דין, לכן צריך הנמקה.

3. עדות יחידה של אדם המעוניין בתוצאות משפט לטובתו של בעל דין שהזמינו להעיד היותר ומדובר בעד שיש לו אינטרס והוא העד היחיד, יש להתייחס לעדות שלו בחשדנות.

ד. התובענה היא נגד עזבון/קטין/חולה נפש/נעדר

ה. נסיבות אחרות שבהן דרושה לדעת ביהמ"ש הנמקה - **סעיף סל**

ע"א 295/89 רוזנברג נ' מלאכי – מריבה על תקופת צוואה. האם צריך לקיים את הצוואה השנייה או השלישית?

המנוח ערך 3 צוואות בחייו. **בראשונה** - השאיר עזבונו לאשתו או אם אשתו תמות קודם, לאחותה. **בשנייה** - חילק את העיזבון בין רוזנברג למלאכי (קרובים שלו) בחלקים שווים. המנוח מת. לאחר מכן מלאכי מגלה צוואה חדשה. הצוואה השלישית - $\frac{1}{4}$ למלאכי, ו- $\frac{3}{4}$ לרוזנברג. ביהמ"ש המחוזי מקבל את עמדת המשיבה כי המנוח לא דיבר עברית, לקחו אותו מבית האבות ללוד וכנראה שבכלל לא ידע על מה חתם. רוזנברג לא הביא עדים, למרות שיכל. מלאכי מספקת הנמקה שמדובר על עיזבון.

חסינות

□ מבוא לחסינות

במשפט הפלילי והאזרחי כל צד מציג את ראיותיו בפני ביהמ"ש והוא פוסק. ייתכנו מקרים שבהם חלק מראיות לא יוצגו בפני ביהמ"ש למרות שהן רלוונטיות וקשורות מהטעם שמוטל עליהן חיסיון. **החיסיון מהווה סייג לכלל שעל כולם להעיד.** לא רק שביהמ"ש לא נחשף לראיות, אלא גם הצד השני. ראייה חסויה יכולה להיות לא קבילה או קבילה. מקור החסינות בחקיקה וחלקו בפסיקה.

□ מטרת החסינות

החסינות הם ביטוי לאיזון בין אינטרס לגילוי אמת המחייב גילוי ראיות מול אינטרסים ציבוריים אחרים כמו חופש הביטוי, פרטיות, בטחון המדינה המצדיק את אי הצגת הראייה לביהמ"ש.

□ הבחנה בין חסינות

1. הבחנה בין חיסיון מוחלט ליחסי

לחיסיון מוחלט אין שיקול דעת לביהמ"ש אם להסירו או לא (עו"ד- לקוח וכהן דת) לחיסיון יחסי לביהמ"ש יש סמכות שבשיקול דעת אם להסירו. רוב החסינות הם יחסיים והמחוקק וביהמ"ש הגדירו מראש מה נוסחת האיזון שתאפשר ביהמ"ש להסיר את החיסיון ולהורות לצד המחזיק אותה לחשופה.

2. הבחנה בין בעל החיסיון והנהנה מהחיסיון

בעל החיסיון הוא זה שהחיסיון מגן עליו. הנהנה מהחיסיון הוא זה שרשאי לטעון שיש חיסיון ואינו חייב למסור עד שבעל החיסיון מוותר עליו. בעל חיסיון: לקוח, מטופל ||||| הנהנה: עו"ד, פסיכולוג, רופא. החיסיון לא של הנהנה, לכן הוא לא יכול למסור את הראייה שיש עליה חיסיון. בעל החיסיון יכול לוותר על החיסיון או לבקש מביהמ"ש להסירו

□ מקורות החסינות

1. פרק ג' לפק"ר

2. חוקים ספציפיים מחוץ לפק"ר – חוק נשיא המדינה, חוק עוולות מסחריות, ס' 14 לחוק וועדות חקירה.

3. חסינות מהפסיקה - חיסיון עיתונאי על מקור מידע, חיסיון בנקאי, חיסיון על מסמכים או פטנטים

הגופים לגביהם יחול חיסיון – ביהמ"ש, ביה"ד, רשות או גוף היכולים לגבות ראיות ע"פ דין

המועד לעשיית שימוש בחיסיון – אדם המבקש חיסיון על ראייה חייב לטעון על החיסיון לפני שהראייה מוגשת. אם הראייה הוגשה, היא וויתור על החיסיון.

חסיון לטובת המדינה

סעיפים 44, 45, 46 לפק"ר

□ התנאים לתחולת החסיון

1. רה"מ או שר הביטחון הביעו דעתם בתעודה חתומה על ידם כי מסירת הראיה עלולה לפגוע בביטחון המדינה
2. רה"מ או שר החוץ הביעו דעתם בתעודה חתומה כי מסירת הראיה עלולה לפגוע ביחסי החוץ של המדינה

דוגמא: וענונו רצה לספר כיצד הביאו אותו לארץ. היה אסור לו לספר כי מדובר בשיטות הפעולה של המוסד והוצא על כך חסיון שעלול לפגוע בביטחון המדינה

□ טיב החסיון

החסיון הוא יחסי. בנסיבות מסוימות, ביהמ"ש יכול להורות על גילוי הראיה. השר רשאי לחתום על תעודת חסיון כאשר הוא משוכנע בכנות והובאו בפניו ראיות שקיים סיכון ממשי ורציני לפגיעה בביטחון המדינה או ביחסי החוץ. החשש הוא שיהיה חסיון גורף, אלא רק מה שעלול לפגוע יהיה תחת חסיון.

תיקון 17 לפק"ר מיולי 2016 – בסעיף 45א פגיעה עלולה להיגרם לא רק מראיה מסוימת, אלא מצרוף הראיה לראיות אחרות. ← צירוף ראיות

□ היוזמה להוצאת תעודת חסיון

כל אדם יכול לבקש הוצאת תעודת חסיון. בפועל, בד"כ מדינת ישראל מבקשת חסיון. הוויתור יהיה ע"י השרים הרלוונטיים: רה"מ, שר החוץ או הביטחון

□ תהליך הסרת החסיון

מתבצע באמצעות עתירה לגילוי ראיה חסויה – העתיקה תוגש ע"י הצד המעוניין בגילוי והערכאה המוסמכת לדון בעתירה הזו, במקרה של חסיון לטובת בטחון המדינה ויחסי החוץ שלה, יהיה ביהמ"ש העליון.

במבחן – בחסיון לטובת המדינה ← ביהמ"ש העליון! בשאר החסינות, הולכים לערכאה שדנה.

הדין בעתירה לגילוי ראיה יהיה בדלתיים סגורות ובפני דן יחיד. את הבקשה מגישים לרשם ביהמ"ש העליון וזה יקבע מועד לשמיעתה.

ס' 44ב – אפשר לבקש דחייה בתיק הרגיל כדי לחכות לקביעת העליון לבקשת בעל הדין המבקש לחשוף ראיה.

□ החלטה בעתירה

לפי ס' 46(א) ביהמ"ש העליון מוסמך :

1. לדרוש שהראיה או תוכנו יובאו לידיעתו

2. לקבל הסברים מהיועמ"ש או מנציגו, אף בהעדר יתר בעלי הדין. כלומר, במעמד צד אחד.

לשם קבלת ההחלטה ביהמ"ש צריך לשקול בין היתר את הפרמטרים הבאים- חלק מהתיקון של 2016 – ס' 46(א1):

הדין בעתירה לגילוי ראיה חסויה

46.

(1א) בהחלטה כאמור בסעיף קטן (א) ישקול בית המשפט, בין השאר, את הקשר שבין החומר החסוי לגדר המחלוקת בין בעלי הדין, בשים לב לגרסת ההגנה, את הקשר שבין החומר החסוי לראיות הגלויות וחומר חסוי אחר בתיק, ואת קבילות החומר החסוי ומשקלו הצפוי אם יוגש כראיה במשפט, ורשאי הוא לקבל הסברים מהעותר אף בהעדר שאר בעלי הדין; לא יתיר בית משפט גילוי של ראיה חסויה, אלא לאחר שניתנה לתובע אפשרות להתייחס לטענות שנטענו שלא בפניו.

הטעמים המופיעים בסעיף :

1. הקשר בין החומר החסוי לגדר המחלוקת ובשים לב לגרסת ההגנה

2. הקשר בין החומר החסוי לראיות הגלויות לחומר חסוי אחר בתיק

3. הקבילות והמשקל של החומר החסוי אם החיסיון יוסר והוא יוגש כראיה

46(2א) - גם במקרה זה, רשאי ביהמ"ש לקבל הסברים מזה שעותר לגילוי הראיה, וניתן שיהיה במעמד צד אחד.

ביהמ"ש יכול להורות על הסרת חסיון אבל זה יהיה אחר שבכ"כ המדינה קיבל את הרשות לטעון.

□ התנאים לקבלת עתירה

התיקון לפקודת הראיות מבחין בין עתירה לגילוי המוגשת בהליך פלילי לבין עתירה לגילוי המוגשת בהליך אזרחי. ההבדל בין התחומים הוא שבאזרחי הנטייה להסרת החיסיון תהא פחותה. בהליך הפלילי, בד"כ מדובר בדיני נפשות.

□ **התנאים לקבלת עתירה בהליך אזרחי**

ביהמ"ש יקבל את העתירה לאחר שיקבע כי הצורך בגילוי הראיה לשם עשיית צדק עדיף על העניין שלא לגלותה. נוסחת האיזון ← מצד אחד עשיית הצדק ומהצד השני יש את הנושא הביטחוני.

בג"צ 322/81 מחול נ' הממונה על מחוז ירושלים - אחת ההלכות המרכזיות בדיני חסינות. ביהמ"ש שקול את הצורך על ההגנה על בטחון המדינה ושלוש הציבור לעומת עשיית הצדק בתהליכים משפטיים וגלויים ושמירה על זכויות האזרח. מדובר על אזרחית ישראלית אשר ביקשה להוציא עיתון בשפה הערבית אחת לשבוע ולשם כך פנתה על האחראי על מחוז ירושלים ונענתה בשלילה. היא עתרה לבג"צ עם האגודה לזכויות האזרח. הסירוב היה בשל ביטחון המדינה ולכן לא היה ניתן לגלות את הטעמים. החוק מאפשר למדינה לסרב בלי לנמק. ביהמ"ש אישר את החיסיון ודוחה את העתירה לגילוי ראיה משום שהאינטרס על בטחון המדינה גובר על עשיית הצדק.

□ **התנאים לקבלת עתירה בהליך פלילי**

התיקון לחוק אימץ את הפסיקה. ס' 44 קובע את סמכות ביהמ"ש להסיר חיסיון בהליך פלילי כאשר הראיה עשויה להועיל להגנת הנאשם, ומידת התועלת עולה העניין שיש לא לגלות אותה, או שהיא חיונית להגנת הנאשם.

חסינות לטובת המדינה (תיקון מס' 17) תשע"ו-2016

44. (א) אין אדם חייב למסור, ובית המשפט לא יקבל, ראיה אם ראש הממשלה או שר הבטחון הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתה עלולה לפגוע בבטחון המדינה, או אם ראש הממשלה או שר החוץ הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתה עלולה לפגוע ביחסי החוץ של המדינה, אלא אם מצא שופט של בית המשפט העליון, על-פי עתירת בעל-דין המבקש גילוי הראיה, כי הצורך לגלותה לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש לא לגלותה, **ובהליך פלילי – כי הראיה עשויה להועיל להגנת הנאשם ומידת התועלת שבה להגנה עולה על העניין שיש לא לגלותה, או שהיא חיונית להגנת הנאשם.**

בתיקון, המחוקק למעשה מאמץ את המבחן בהלכת לבני שניתנה ע"י ברק.

ב"ש 838/84 ליבני נ' מדינת ישראל – הלכה מרכזית בסוגיית החסינות שנקבעה ע"י ברק. ההלכה:

1. הראיה אינה חיונית להגנת הנאשם ייתכן שהראיה לא חיונית כלל ואז אין צורך לחשוף דבר והעתירה נדחית
2. הראיה לא חיונית, אך עשויה להועיל ראיה לא חיונית, לא מהפכנית – יש את האיזון ויש להפעיל את מבחן התועלת מול הפגיעה לאינטרס הציבור. יש להפעיל את האיזון ביניהם.
3. הראיה היא חיונית ועשויה להועיל ראיה יכולה לעורר ספק, מרכזית, מתייחסת לחזית המחלוקת, מחזקת את גרסת הנאשם ומערערת את גרסת המדינה. במקרה כזה, החיסיון יוסר. יש לגלות אותה, ולא משנה מה עומד מנגד.

ביהמ"ש קובע את מידת החיוניות של הראיה לסגוריה ב-3 שלבים:

1. עיון בראיה החסויה
2. עיון ביתר הראיות בתיק
3. בירור המחלוקת, הגדרת חזית המחלוקת וקווי הטיעון של הצדדים

בש"פ 9086/01 רביב נ' מדינת ישראל – אביב רביב ביקש לחשוף עניינים שהיו לו בשב"כ כמו התיק האישי, מסמכים שנגעו להפעלה וכו'. על החיסיון חתם רה"מ מחשש לפגיעה בביטחון המדינה. העתירה לגילוי ראייה נדחתה משום שהחומר שנמצא בידעתו או ברשותו משום שפורסם והוא יודע אותם. משמעות הדבר, שהוא ניסה להאריך את התהליך ולהערים קשיים.

ב"ש 838/84 ליבני נ' מדינת ישראל – משפטם של 'אנשי המחתרת העברית בשטחים המוחזקים'. הוצאה תעודת חיסיון על המידע שהיה בידי השב"כ על אנשי המחתרת שנחקרו ע"י המשטרה והשב"כ. הם מסרו אמרות אשר כללו הודאות במעשים. הם טענו במהלך המשפט כי ההודאות לא ניתנו מרצון או חופשיות. המדינה טענה כי רק מי שהיה שם יכל למסור פרטים מוכמנים. הנאשמים טענו כי השב"כ הם אלו שחשפו את פרטי החקירה והם כלל לא מוכמנים. הש' ברק דן בעתירה ודחה אותה. הוא קובע כי ברגע שיש חיוניות בראיה ויש בה חשיבות לגילוי החפות, יש לגלות אותה ולא משנה מה עומד מנגד. (ניתן יהיה להמשיך עם המשפט, הראיות לא יהיו חסויות)

בש"פ 1924/93 גרינברג נ' מדינת ישראל – סמים נזרקו דרך גדר מערכת בין ישראל ולבנון. רצו לבדוק אם ממוצב צה"ל ניתן לראות את זריקת החפצים. המדינה התנגדה לגלות איך המכ"ם עובד. נקבע כי אם הראיה חיונית לא יורשע אדם והראיה תיחשף אחרי שיוכל להביא את הראיות בפני ביהמ"ש. ביהמ"ש התיר את גילוי הראיה באופן חלקי

רע"א 7114/05 מדינת ישראל נ' חיזי- גילוי חלקי של ראייה. אדם שעבד בכור בדימונה ונפטר מסרטן. אשתו ובתו טענו כי מת כתוצאה מהעבודה בכור והגישו תביעת נזיקין. הן ביקשו לקבל סקרים שנעשו ע"י משרד הבריאות. המדינה ביקשה שיעברו סיווג בטחוני, אבל ביהמ"ש קבע כי אין לה סמכות לקבוע זאת. אם יוציאו חיסיון על המסמכים והצד השני יעתור לגילוי הראיה, ניתן יהיה להתנות את הגילוי במעבר של סיווג ביטחוני.

ס' 128 לחוק העונשין –

סודיות הדין [38/ד]

128. היה בית המשפט השומע משפט בעבירה לפי סימנים ב' או ד' סבור כי בטחון המדינה מחייב שמירת סודיות במידה שאין להשיגה באמצעים על פי כל דין אחר, רשאי הוא לצוות -

- (1) כי הנאשם או סניגורו לא יהיו נוכחים בהליך מסויים או לא יעיינו בראיה מסויימת;
- (2) כי בית המשפט ישב, בהליך מסויים, במקום שמחוץ לבנין בית המשפט;
- (3) כי דבר שנאמר או ראייה שהוגשה בהליך מסויים, יישמרו בסוד, באופן ובמידה שבית המשפט יקבע;

ובלבד שבית המשפט לא ישתמש בסמכותו לפי פסקה (1), אם לא הובטח להנחת דעתו שתהא לנאשם הגנה מלאה, לרבות סניגור שמינה בית המשפט או שבחר הנאשם במקום הסניגור שייעדר או שלא יעיין בראיה כאמור.

הסעיף מאפשר לביהמ"ש במשפט של עבירות ריגול ובגידה, אם הוא סבור כי ביטחון המדינה מחייב שמירת סודיות שאין להשיגה סדרך אחרת, לצוות כי הנאשם או סניגורו לא יהיו נוכחים, לא ייענו בראיות מסוימות. ביהמ"ש ישב מחוץ למקום מושבו ושראיה תשמר בסוד בדרך שבימ"ש ייקבע, כל עוד אין בכך שאין לפגוע בהנהלת הנאשם.

חסיון לטובת הציבור

ס' 45-46 לפק"ר

ס' 44 לפק"ר:

חסיון לטובת הציבור (תיקון מס' 17) תשע"ו-2016

45. (א) אין אדם חייב למסור, ובית המשפט לא יקבל, ראייה אם שר הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתה עלולה לפגוע בענין ציבורי חשוב, אלא אם מצא בית המשפט הן בדבר, על-פי עתירת בעל דין המבקש גילוי הראייה, כי הצורך לגלותה לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש לא לגלותה, ובהליך פלילי – כי הראייה עשויה להועיל להגנת הנאשם ומידת התועלת שבה להגנה עולה על הענין שיש לא לגלותה, או שהיא חיונית להגנת הנאשם.

□ חסיון לטובת הציבור

נושא רחב בו כל שר יכול להוציא חסיון אם מסירת המידע עלולה לפגוע בענין ציבורי חשוב שבתחום משרדו. ענין ציבורי; רשימה לא סגורה של מקרים. ביהמ"ש יכול לבחון את שיקול הדעת של השר במסגרת כללים של המשפט המנהלי.

ע"פ 889/96 מאזריב נ' מדינת ישראל – תעודה שהוצאה לצורך הגנת הציבור. המערער הסכים לתווך בעסקת סמים ומכר לאנשי משטרה סמים. יחד אתם הופעל אדם בשם אבו- עבד שעל זהותו הוצאה תעודת חסיון. מאזריב טען כי הסוכן אבו- עבד עבד עליו והוא ידע כי הוא סוכן ושיתף עמם פעולה. ביהמ"ש העליון מנתח את הטענה. **השופט ברק** אומר כי כאשר החומר שמבקשים להסיר מעליו את החסיון הוא עדות של עד, הסוכן אבו-עבד נשאל האם בעדות יש פוטנציאל ראייתי להטיל ספק באשמת הנאשם. בודקים ממכלול הנסיבות, לרבות ציפיות הנאשם, שייבחנו מאמת מידה אובייקטיבית – נקי המבט של השופט ולא הנאשם. **דורנר** – אם הגרסה של הנאשם לא לגמרי מופרכת היא תתיר זאת – גישה סובייקטיבית. **חשין** – מחליף את הסניגור כשופט ובוחן זאת מנק' מבטו והסיכוי להשגת מידע שהסניגור טוען הוא אפסי.

ע"פ 512/87 נקש נ' מדינת ישראל – ביהמ"ש מדגיש שיד המדינה לא צריכה להיות קלה בהוצאת תעודות חסיון. יש להוציא על סמך שיקולים סבירים וכנות שיש סיכוי ממשי שגילוי הראייה עלול לפגוע באינטרס הציבורי. בעל החסיון הוא השר כמייצג את המדינה ורק הוא יכול לוותר על החסיון.

□ עתירה לגילוי ראייה

הערכאה המוסמכת לדון בעתיקה הוא ביהמ"ש הן במשפט, אותו המותב. הבקשה היא בע"פ ע"י בעל הדין בשעת הדיון. ניתן להגיש אותה גם בכתב. הדיון בד"כ יידחה על מנת שהמדינה תדון ותבדוק את הענין. הדיון יהיה בדלתיים סגורות(46א). ביהמ"ש יכול לדרוש:

1. שהראייה תובא לידיעתו
2. לקבל הסבר מהתובע במעמד צד אחד בשעת הצורך
- ביהמ"ש לא יאפשר לגלות ראייה חסויה אלא לאחר שנתן לתובע זכות דיון.
- ביהמ"ש יסקול את השיקולים הבאים:
1. הקשר בין החומר החסוי לגדר המחלוקת בין הצדדים בשימת לב לגרסת הנאשם
2. הקשר בין החומר החסוי לראיות הגלויות וחומר חסוי אחר בתיק
3. קבילות החומר החסוי ומשקלו הצפוי אם יוגש ראייה

□ עיון חוזר

התיקון לחוק מאפשר לשוב ולדון בהחלטתו עם התקדמות הדיון והוא רשאי אם בעבר דחה עתירה, לגילוי העתירה. יש הבחנה בין ההליך האזרחי לפלילי.

← הליך אזרחי

נוסחת האיזון. הצורך לגלות הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש שלא לגלותה

← הליך פלילי

מבחן החיוניות שקובע גילוי מידי ומבחן מידת התועלת – האיזון בין האינטרסים.

פגיעה הנגרמת מצירוף ראיות (תיקון מס' 17) תשע"ו-2016

45א. בלי לפגוע בכלליות האמור בסעיפים 44 ו-45, ראש הממשלה, או השר כאמור באותם סעיפים, רשאי להביע את דעתו כי מסירת הראיה עלולה לפגוע בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בעניין ציבורי חשוב, לפי העניין, גם אם פגיעה כאמור עלולה להיגרם בשל צירוף הראיה וראיות אחרות, נוכח סוג המידע הנכלל בראיה, תוכנו או היקפו וגם אם הראיות האחרות אינן קשורות לאותו הליך.

ס' 45א הוסף במסגרת התיקון. הסעיף הוסיף עילה נוספת לחשיפת ראיות חסויות – צירוף ראיות. המקרים בהם עולה אינטרס של טובת המדינה או טובת הציבור, רה"מ או השר הרלוונטי יכולים לחתום על תעודת חיסיון, גם אם הפגיעה עלולה להיגרם בשל צירוף ראיה וראיות אחרות נוכח סוג המידע הנכלל בראיה, התוכן, ההיקף. כלומר, כל ראיה בפני כצמה אין צורך בחיסיון – הצירוף פוגע.

סעיף 45(ב) – אין בברור העתירה לגילוי ראיה כדי לעכב את הדיון בהליך העיקרי, למעט מצבים בהם ההכרעה נחוצה לשם המשכת והכרעת הדיון

סעיף 45(ג) – מאפשר להעביר את הדיון בעתירה לשופט אחר מחוץ להרכב או לשופט אחד מתוך הרכב.

אם ביהמ"ש דוחה את העתירה, הסניגור יכול לערער בסוף המשפט עם הגשת ערעור על הרשעת הנאשם.

□ האצלת סמכות של השר לביטחון פנים

ס' 46(ג) – ניתן להאציל סמכות לקצין בכיר בדימוס, שופט מחוזי ובדימוס וכו' במקרה של עומס

אם הראיה מאוד חיונית בפלילי, המדינה יכולה לחזור בה מכתב האישום אלא אם היא לא רוצה לחשוף את הפרטים. **ע"פ 621/01 מדינת ישראל נ' חמדאן** – עבירת רצח על רקע המשפחה. חומר מודיעיני לפיו הרוצח הוא אדם אחר. התביעה חשפה את המידע אבל לא את זהות מוסרי המידע מחשש לחייהם. ביהמ"ש דן בעתירה לגילוי הראיה וקבע שיעידו עם תחפושת מאחורי פרגוד. המדינה חוזרת בה מכתב האישום ומערערת לעליון. דורנר לא מבינה איך המדינה מערערת אם חזרה בה. המדינה אומרת כי לא ניתן לערער על גילוי הראיה ולכן זו הדרך היחידה. דורנר אומרת כי מדובר על ספק סביר ויש להעלות את האדם שהנאשם יוכל לחקור אותו.

ע"פ 65/95 איחסן נ' מדינת ישראל – ערעור על החלטת שופט שלא לפסול את עצמו לשבת בדין לאחר החלטתו בעתירה לגילוי ראיה. השופט מעיין במה שאמרו על הנאשם עבריינים אחרים במסגרת העיון של השופט בבקשה לחשיפת ראיה. הטענה הייתה כי השופט יכול להיות מוטה בשל החשיפה לפרטים האלו. ביקשו לפסול את השופט בסיום הדיון לגילוי העתירה, מאחר והשופט חשוף לכל. זה הגיע לעליון – אם המחוקק היה רוצה שכל שופט שרואה ראיה היה פוסל עצמו, הוא היה קובע את זה. ניתנה הערה למחוקק שאולי ראוי להכיל על המקרה הסדר כמו ס' 74(ב) לחסד"פ – לפי בחשיפת חומר חקירה הולכים לשופט אחר.

בש"פ 3403/98 סוויסה נ' מדינת ישראל – הוגשה תביעה לתעודת חסיון לפי ס' 45 לפק"ר. הנאשם ביקש בקשה להסרת החסיון. לבקשתו, הועבר לשופט אחר ששמע את הבקשה ודחה אותה. הסניגור הגיש ערעור על החלטת השופט שדחה את העתירה בהתבסס על החלטת השופט שדחה את העתירה בהתבסס על 74(ה) לחסד"פ. נקבע:

1. הסניגור הגיש בקשה שלא לפי ס' 74(ב). ס' 74(ה) מתקשר אליה – הסעיף מאפשר ערעור רק על בקשה שהוגשה לפי ס' 74(ב) ולא לפי חוק אחר.
2. זכות הערעור הקבועה בס' 74(ו) לחסד"פ מתייחסת לראיות קבילות ורלוונטיות, אך לא חסויות. יש סייג לפרק החסיונות.
3. פקודת הראיות לא התירה ערעור בעתירה לגילוי ראיה לפי ס' 45 לפק"ר, ולא לא ניתן להמציא זכות כזו בחקיקה שיפוטית

עיון בחומר החקירה [67] (תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 75) תשע"ו-2016

74. (א) (1) הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו; בסעיף זה, "רשימת כל החומר" – לרבות ציון קיומו של חומר שנאסף או שנרשם בתיק שאינו חומר חקירה ושל חומר שנאסף או שנרשם בתיק שהוא חסוי על פי כל דין, וכן פירוט של סוג החומר כאמור, נושאו והמועד שבו נאסף או נרשם, ובלבד שאין בפירוט האמור לגבי חומר חסוי כדי לפגוע בחסיון לפי כל דין; היו בחומר כמה מסמכים מאותו סוג העוסקים באותו עניין, ניתן לפרטם יחד כקבוצה, תוך ציון מספר המסמכים הנכללים בקבוצה;

(תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 60) תש"ע-2010

(ה) על החלטת בית משפט לפי סעיף זה ניתן לערור לפני בית המשפט שלערעור שידון בערר בשופט אחד; הערר יוגש בתוך 30 ימים מיום שניתנה החלטת בית המשפט, ואולם בית המשפט רשאי להאריך את המועד להגשת הערר מטעמים שיירשמו.

(תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995

(ו) אין בסעיף זה כדי לפגוע בהוראות פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.

חסיון מפני הפללה עצמית

חסיון מפני הפללה עצמית אומר כי אין לחייב אדם להשתתף במלאכת הפללתו. משמעות החיסיון הוא כי אין כופים על בן אדם להעיד נגד עצמו או לספק לרשויות המדינה נגד רצונו, ראיות העלולות להפלילו.

ישנם 3 סטטוסים:

(1) עד

ס' 2(2) לחוק הפרוצדורה הפלילית - לעד יש זכות לחיסיון מפני הפללה עצמית

ס' 47(א) לפק"ר - אין אדם חייב למסור ראיה אם יש בה הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה.

עד שנחקר במשטרה ← 2(2) + 47(א)

עד שמעיד בביהמ"ש ← 47(א)

רע"פ 3445/01 אלמליח נ' מדינת ישראל – דן בשאלה מתי אדם עובד מסטטוס של עד לחשוד, הזכויות משתנות. ביהמ"ש קובע כי המבחן הוא מהותי ולא מעמד פורמלי. מבחן מהותי: המשטרה מעמידה מצג בפני אדם שבתשובותיו הוא עלול לעמוד בסכנה ממשית שיואשם בפלילים משלב זה, הוא רשאי להימנע מלהשיב על שאלות כי עומדת לו זכות השתיקה. המשטרה חייבת בחובת הוגנות כלפי נחקרים. מעבר הסטטוס הוא דרך עיני הנחקר ולא דרך עיני החוקר.

לעד יש רק זכות לחיסיון מפני הפללה עצמית. אם עד הופך לחשוד ע"י אזהרה של השוטר, יש לו גם את זכות השתיקה.

ס' 47 (ב) - חיסיון שימוש: עד מתבקש למסור עדות או ראיה בעניין מסוים והוא תובע לעצמו את הזכות לחיסיון מפני הפללה עצמית לפי ס' 47(א). ביהמ"ש רשאי להסיר את החיסיון ולחייב אותו להשיב או למסור את הראיה. במצב כזה בו אדם מחויב להפליל את עצמו, השופט ייתן לו חיסיון שימוש.

(2) חשוד

רע"א 5381/91 חוגלה נ' אריאל - לחשוד תהיה זכות השתיקה מכוח הפסיקה

(3) נאשם

ס' 152 לחסד"פ – הימנעות מלהשיב לאישום, כלומר הקראה.

ס' 161 + 162 לחסד"פ – לנאשם יש זכות השתיקה.

אם נאשם לא יעלה להעיד הרי שאימץ את זכו השתיקה. ביהמ"ש מזהיר אותו כי שתיקתו יכולה לשמש חיזוק או סיוע כנגדו במקומות בהם נדרשים.

ס' 47 (ג) - אם הנאשם מדבר אין לו זכות שתיקה וגם לא הפללה עצמית

חסיון מפני הפללה עצמית וזכות השתיקה:

חסיון מפני הפללה עצמית ← פטור חלקי מלהשיב

זכות השתיקה ← פטור מוחלט

□ חיסיון מסמכים

מסמך = כל חפץ עליו רשומים או מוטבעים נתונים כלשהם (קלטת וידאו/אודיו/תקליטור)

1. הבחנה בין מסמכים קיימים לבין מסמכים שהאדם או העד צריך לייצר אותם לבקשת הרשות

2. מסמכים אישיים מול מסמכים ציבוריים

מסמך אישי – יצירה פרטית של האדם שהוא יצר אותו לא משום חובה בחוק כמו יומן אישי.

מסמך ציבורי- מסמך שהוכן לצורך מס, הצהרת הון, דוח שנתי, דיווחי מע"מ. המסמכים נוצרים מכח החוק, וזה הופך את המסמך לציבור.

ע"פ 242/63 קריתי נ' היו"מ - המערער הורשע במסירת ידיעות לא נכונות בהצהרת הון. בערעור לעליון הוא ביקש לפסול את השימוש נגדו בהצהרת ההון בהגנה של חסיון מפני הפללה עצמית. ביהמ"ש אמר כי לא מדובר בהודאה. החיסיון מפני הפללה לא חל על מצבים בהם אדם מוסר מסמכים שהם מכוח החובה בחוק להכנתם.

למבחן: ההלכה: מסמך ציבורי – לא חל עליו החיסיון מפני הפללה עצמית וצריך למסור אותו.

ע"פ 663/81 חורי נ' מדינת ישראל - נאשם בעבירות סמים. אדם לא חייב למסור מסמכים שמפלילים אותו.

ע"א 725/97 קלקודה נ' הרשות לפיתוח חקלאי - סירוב של בעלי משק חלב למסור מידע לרשות פיקוח חקלאי. לרשות יש סמכות מכוח החוק. צריך למסור מסמכים למפקח. בעלי משקי חלב סירבו למסור קבלות, דיווחים, חשבוניות וכל מסמך המלמד על תנועת החלק במשק. הם טענו לחסיון מפני הפללה עצמית.

החסיון התנגש בחוק ספציפי – החוק הספציפי גובר על החוק הכללי.

ס' 21 לחוק הרשות לפיקוח החקלאי – נקבע כי אדם חייב למסור למפקח כל מה שיבטיח את ביצוע החוק.

חשין קבע כי חייב למסור את המסמכים.

רע"פ 4574/99 מדינת ישראל נ' לגזיאל – הפרקליטה איבדה את חומר הראיות וביקשה מהסניגור לתת לה לצלם את החומר שלה. השופט לוין אומר שחומר הראיות לא שייך לנאשם והוא משתמש בזכות שלא בתום לב.

השופט שטרסברג-כהן עושה הבחנה בין מסמכים ציבוריים לפרטיים:

ציבוריים – עורכים אותם מכוח חובה שבדין

פרטיים – מסמכים שמוכנים עבור אותו אדם, ואין חובה למסור.

במקרה הזה, דובר במסמך ציבורי

רע"פ 8600/03 מדינת ישראל נ' גלעד שרון - מצב מיוחד בו לא ניתן לערוך חיפוש משום שלאביו יש חסינות של ח"כ, והוא גר איתו. גלעד שרון התבקש למסור מסמכים מכוח סעיף **43 לפסד"פ**. הוא טען לזכות השתיקה על המסמכים. על חיסיון חל רק חיסיון מפני הפללה עצמית ולא זכות השתיקה. העליון ברשות השי"א אור בוחן את המסמכים במהלך דו שלבי:

א. האם יש במסמכים חשד להפללה עצמית והבחנה בין מסמכים ציבוריים ופרטיים

מה שאין חשש יש למסור, מה שציבורי – חייב למסור.

ב. ביהמ"ש יבדוק וימסור רק את הפרטים הציבוריים. אפשר שהחסיון יוסר על חלק מהמידע הפרטי.

□ תחולת החיסיון על ראיות שמקורן בגוף האדם

האם החיסיון יחול על סיטואציה בה הרשות מעוניינת לאתר ראיות המצויות על החשוד עצמו?

דוגמא: דגימת דם, רוק, זרע וכו'

ע"פ 663/81 חורי נ' מדינת ישראל – ההלכה המרכזית בעניין. אדם נחשד בהחזקת סמים. ראו אותו מחזיק שנראה כמו סם, והוא זרק את זה לחור בקיר. נמצא שם סמים. ביקשו ממנו לעשות בדיקה בידיים שבאמצעותה אפשר לאתר סם. הוא סירב לביצוע הבדיקה והשופט שמגר מצא בכך חיזוק לראיות התביעה. שמגר קבע כי החיסיון מפני הפללה עצמית אינו חל על חיפוש שמבצעת המדינה כדין. כלומר, אדם אינו יכול להתנגד לחיפוש כזה.

□ חיוב ושיתוף פעולה בהליכי חקירה ומשפט

מה קורה כשמבקשים מחשוד לשתף פעולה במסדר זיהוי, מסדר תמונות, זיהוי קול והליכים אחרים שדורשים שיתוף פעולה?

הפסיקה אומרת כי לפי ס' 47 אין לחייב אדם למסור. כשאדם עומד במסדר זיהוי, הוא לא צריך למסור כלום. לכן, החיסיון אינו חל על שיתוף פעולה בהליכי חקירה. אם לא ישתפו פעולה, זה יהיה חיזוק לראיות התביעה.

פס"ד ברוקס – תיק רצח, הנאשם סירב לשתף פעולה ולסירוב היה כוח ראייתי.

הגרסה המאוחרת, שנולדה בהליך המשפטי, נחשבת ל**גרסה כבושה**. היינו, בהעדר הסבר סביר ואמין לכבישת העדות, משקלה יהיה אפסי.

ע"פ 5730/96 גרציאני נ' מדינת ישראל – דוגמא מובהקת לעדות כבושה. תיק רצח. הנאשם שמר על זכות השתיקה ולא מסר ראיות. הוא חיכה, המדינה חשפה את הראיות וביקשה תגובה ממנו. הוא שמר על זכות השתיקה. במשפט עצמו, היה לו אליבי שלם שלא שמעו עליו בכלל, היו לו עדים שעדותם לא הייתה קוהרנטית והיה ברור שיש עדות מאוד כבושה. **קדמי**: לחשוד אכן עומדת זכות שתיקה מוחלטת בשלב החקירה וזכות בחירת קו ההגנה. חשוד הבוחר בשתיקה גורם לכך כי הראיות נגדו נותרות ללא משקל שכנגד וכך מתחזק מטבע הדברים כוחן הלכאורי של אותן הראיות והדבר יכביד עליו

□ חריגים לתחולת החיסיון מפני הפללה עצמית – מתי החיסיון לא יחול

1. כאשר העד מוותר על החיסיון

2. כאשר אין סיכוי להעמדה לדין, לכן אין סיכון להפללה עצמית. **דוגמא**: כבר הורשע, חנינה, התיישנות, הסכם עד מדינה, התחייבות התביעה שלא להעמיד לדין.

3. שיתוף פעולה בהליכי חקירה – ההשתתפות פאסיבית, לא ניתן לטעון לחיסיון

□ תחולת החיסיון בהליכים אזרחיים

רע"א 5381/91 חוגלה נ' אריאל – שני הליכים מקבילים: אזרחי + פלילי. ביהמ"ש טוען כי זכות השתיקה קיימת רק בהליך פלילי ובהליך הספציפי המתנהל נגדו. חוץ לאותו הליך, הוא בסטטוס של עד ולעד יש חיסיון רק מפני הפללה עצמית.

חסיון עו"ד - לקוח

סעיף 48 לפק"ר:

עדות עורך דין

48. (א) דברים ומסמכים שהוחלפו בין עורך דין לבין לקוחו או לבין אדם אחר מטעם הלקוח ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח, אין עורך הדין חייב למסרם כראיה, אלא אם ויתר הלקוח על החסיון; והוא הדין בעובד של עורך דין אשר דברים ומסמכים שנמסרו לעורך הדין הגיעו אליו אגב עבודתו בשירות עורך הדין.
(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות עורך דין או עובד של עורך הדין.

ההוראה הראייתית מוסדרת סעיף 48 לפק"ר – הסעיף מעגן את הזכות לחסיון במערכת היחסים בין עו"ד ללקוח. אולם יש לשים לב כי אין סנקציה בצד הסעיף. היינו, אם עוה"ד מפר את החסיון ומגלה חומרים חסויים, הראיות הן קבילות ולא ניתן לנקוט בסנקציה.

סעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין:

סוד מקצועי

90. דברים ומסמכים שהוחלפו בין לקוח לבין עורך דין ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח, לא יגלה אותם עורך הדין בכל הליך משפטי, חקירה או חיפוש, מלבד אם ויתר הלקוח על חסינותם.

הסנקציה מצויה בסעיף 90 לחוק לשכת עוה"ד – הפרת החסיון הופכת לעבירת דין משמעתית. עוה"ד עשוי להיחשף לתביעה אזרחית מעבר לדין המשמעתית.

הרציונליים לקיום החסיון

1. הבטחת התייעצות גלויה וחופשית עם עוה"ד מבלי לחשוש שהדברים שיימסרו ישמשו נגד הלקוח
2. צורך ביחסי אמון בין עוה"ד ללקוח

החסיון הוא מוחלט! – לביהמ"ש אין שיקול דעת האם להסיר אותו.

ביהמ"ש ידון בהקשר של חסיון עו"ד לקוח בפרמטרים הבאים:

- 1) האם בכלל מתקיימים יחסי עו"ד – לקוח
- 2) האם מדובר בלקוח
- 3) האם מדובר במסמכים שהוחלפו בין עוה"ד ללקוח
- 4) האם השירות שניתן כלול ביחסי עו"ד לקוח?

← אם התשובה חיובית, חל החסיון.

בעל החסיון הוא הלקוח, הנהנה הוא עוה"ד. מי שיכול לוותר על החסיון הוא הבעלים – הלקוח.

במבחן: הלקוח לא יכול לטעון לחסיון עוה"ד-לקוח כי אין לו את החסיון הזה, אלא רק עוה"ד יכול לטעון.

□ התחולה הפרסונלית של החסיון

- 1) עוה"ד, גם לאחר סיום היחסים (ס' 48(ב) לפק"ר)
- 2) מי שעובד אצל עוה"ד – מתמחה, פקיד, נהג, שליח. גם לאחר שהפסיק לעבוד!
- 3) תוצאות עבודה של עורך דין – כל מי שעורך הדין נעזר בשירותיו לצורך ייצוג הלקוח, החסיון יחול עליו. כמו מומחה.
- 4) שלוחו של הלקוח – מתווך למשל. אין פנייה על החסיון, אך על החומרים כן.

אסור לעו"ד להגיד ללקוח כי המשטרה פנתה אליו ועורכת חקירה- כי אז יכול שמדובר בשיבוש הליכי משפט.

□ ויתור על החסיון

- א. כאשר הלקוח מוותר על החסיון באופן מפורש או משתמע משתמע – מצטרף ללקוח אדם שלישי אינו מטעמם והם מדברים בבית קפה. החסיון יפעל אדם שלישי אם הוא מטעם הלקוח או העו"ד.
- ב. כאשר שניים פונים יחד לאותו עו"ד – ויתר אחד מהם על החסיון. החסיון מוסר גם לגבי השני. הם קשרו ביחד את גורלם. אם אחד ויתר, הראיות הפכו לקבילות והחסיון של השני יוסר אוטומטית
- ג. כאשר הלקוח מעיד על פרטי ההתקשרות, החסיון מוסר. הוא לא יכול לוותר רק על חלק מהחסיון, אלא על כולו.

□ תנאים לקיום החסיון

ההתקשרות החסויה היא זו המתקיימת בין עוה"ד ללקוח, כששניהם מודעים למערך היחסים ביניהם.
הכלל: חייבים להיות עורך דין – לקוח + לקוח פוטנציאלי.

החסיון בנוי מ-2 תנאים בסיסיים:

1) דברים ומסמכים שהוחלפו בין עוה"ד ללקוח ← מיהו לקוח?

א. לקוח פוטנציאלי

לקוח שהגיע לקבל הצעת מחיר ושקל לשכור את השירותים. גם אם בסופו של דבר, היחסים לא הבשילו לכדי יחסים משפטיים.

ב. יחסי עורך דין – לקוח מתקיימים גם כאשר עוה"ד הוא עובד של הלקוח. דוגמא: חברה והיועמ"ש

ג. חסיון חל על מי שהיה בעבר לקוח של עוה"ד, אם הוא מוסר לו אינפורמציה חדשה לגבי אותו עניין שהוא ייצג.

ד. אדם המזמין שירותים עבור אחר (מתווך) – כאשר אדם פונה לעורך דין כדי לשכור את שירותיו עבור אדם אחר,

הוא בבחינת צד ג' והוא מתווך. יכולות להיות 2 סיטואציות:

1. מתווך פונה לעורך הדין ושוכר אותו. על עצם הזמנת הייצוג, על פרטי המזמין ועל פרטי הלקוח אין חסיון

2. המתווך שוכר את עוה"ד ובנוסף, מוסר לו פרטים מהותיים – החסיון יחול על הפרטים המהותיים

בג"צ 744/97 גוזלן נ' השופט אמינוף - עו"ד שנשכרה לייצג את קדוש, נאשם בהצתה. שאבו הזמין את ההצתה

מקדוש, והם סיכמו כי אם קדוש ייתפס, שאבו ידאג לו לייצוג. קדוש נתפס והוא מפליל את שאבו. שותף לעבירה,

צריך חיזוק. החיזוק האפשרי זה להוכיח ששאבו שכר עו"ד לקדוש. ביהמ"ש אומר שעל עצם הפנייה אין חסיון,

אך על התוכן יש חסיון. במקרה הזה נדרש חיזוק על עצם הפנייה, ועל זה אין חסיון.

האם חסיון עו"ד לקוח הוא גיאוגרפי?

האם חל על מסמכים הנמצאים במשרד עו"ד או גם מסמכים הנמצאים במקומות אחרים?

רע"פ 8873/07 היינץ ישראל בע"מ נגד מדינת ישראל - ביצוע חיפוש בבית ובמשרד המנכ"ל לפי צו ביהמ"ש ומצאו מסמכים על המחשב. מילר טען כי יש חסיון עו"ד – לקוח משום שמדובר על תכתובת בינו לבין עוה"ד. המדינה טענה שהחסיון הוא גיאוגרפי – לא מהות המסמך, אלא המקום. המדינה חזרה מעמדתה בביהמ"ש העליון. **החסיון הוא מהותי, לא גיאוגרפי!**

(2) לדברים ולמסמכים יש קשר מקצועי לשירות שמעניק עו"ד לקוח

מה הוא שירות מקצועי: ס' 20-22 לחוק לשכת עוה"ד:

א. ייצוג לקוח

ב. עריכת מסמכים בעלי אופי משפטי

ג. ייעוץ וחיווי בין לקוח ועו"ד

מה אינו כלול בשירות המקצועי?

השירות מתייחס לעבירות שנעברו ולא מתייחס לעבירות עתידיות.

ס' 262 לחוק העונשין – אי מניעת פשע מחייב לדווח על פשע שעתיד להתרחש. על עבירה עתידית אין חסיון ואם עו"ד נחקר הוא צריך לגלות. אם מדובר על **פשע** (לא עוון) עתיד, הוא מחויב לדווח.

על"ע 17/86 פלונית נ' לשכת עו"ד – הפקידו בידיה כספים לתשלום מס שבח כעו"ד והיא מגלה שהצדדים הגיעו להסדר פשרה והגישו אותו לביהמ"ש. היא מבינה שהסכם הפשרה הוא למראית עין בלבד. היא מגישה תביעה וחשפה את העובדה כי נקבו בסכומים לא נכונים. לשכת עוה"ד מאשימה את עוה"ד בכך שהפרה את החסיון. הש' בייסקי אומר כי מערכת השירות המקצועיים של עו"ד - לקוח לא כולל עבירות עתידיות, ולכן לא חל חסיון.

ע"פ 670/80 אבוחצירא נ' מדינת ישראל - הלקוח הגיש מסמך מזויף לביהמ"ש. זיוף של קבלה למכרז. עוה"ד ידעו כי הקבלה מזויפת וטענו לחסיון עו"ד-לקוח. ביהמ"ש קבע כי כאשר הלקוח רוצה להפוך את העו"ד לשותף, זו לא הייתה עבירת החוק – אין חסיון.

עח"ס 1/81 מדינת ישראל נ' פלוני – שיחות על עבירות קודמות; יש חסיון. המשטרה מבקשת צו להאזנת סתר וטוענת כי חברת עוה"ד נותנת ייעוץ על עבירות עתידיות. ביהמ"ש העליון אומר כי ברגע שימצאו מכשיר שיוכל לסנן בין שיחות חסויות ללא חסויות יינתן צו, והרי אין מכשיר כזה וייתכן שאמרו דברים חסויים בשיחה, שאין להסיר את החסיון בגינן.

□ מקרים בהם אין תחולה לחסיון עו"ד - לקוח

1. זהות הלקוח ועובדת הפנייה לעו"ד

2. פניית המתווך בשם הלקוח אינה חסויה

3. חומר חסוי שנפל לידיים זרות, ולא בדרכים בלתי ראויות.

דוגמא: מעבירים מסמך בטעות או במייל – אין חסיון

4. חומר שהוכן במסגרת יחסי עו"ד - לקוח : לא יחול החסיון אם התבקש לצרכי הליך אחר

ע"א 662/77 מוסקונה נ' מאור - שני בעלי מניות, בעל ואישה. הבעל מנכ"ל והיא רצתה למנות מנהל בשם מאור. כדי לטרפד

את החלטתה, פנה הבעל ליועמ"ש וביקש ממנו לבדוק את מאור. הוא פנה לחברת מודעים שיכינו דוח. כנראה שהיה משהו לא חיובי בדוח. מאור תבע דיבה וביקש את הדוח. ביהמ"ש אומר שעל החומר שחברת מודעים לא יחול חסיון עו"ד לקוח.

5. הדיינות בין עו"ד ללקוח

א. הלקוח תובע את עו"ד בשל רשלנות – תביעה כזאת היא וויתור מכללא על החסיון

ב. תביעת פירוק – עו"ד מחויב להעביר כל אינפורמציה רלוונטית על החברה או פושט הרגל למפרק

ג. הגנה בהליך משמעותי – יחשוף התקשרות עם הלקוח כהגנה, ובלבד שזה רלוונטי לתהליך משמעותי

6. הסכם שכ"ט אינו חסוי

□ חסיון מסמכים משפטיים

(1) חסיון מסמכים לקראת המשפט

בהליך אזרחי יש הליך גילוי מסמכים הדדי. בפלילי, יש חובה רק לתביעה.

מה קורה עם מסמכים שהוכנו לקראת המשפט? הם נהנים מחסיון משפטי, ולא חסיון עו"ד לקוח שהוא רחב מחסיון זה, וחל על כל המסמכים שהוכנו לקראת המשפט. בהתקיים 2 תנאים מצטברים:

1. צפי לניהול משפט או שיש משפט מתנהל

2. זיקה דומיננטית בין המסמך שנערך למשפט הצפוי

ע"א 407/73 גואנשיר נ' חברת החשמל – נחבל במהלך העבודה ותבע נזיקין. טענו לשני מסמכים חסויים משום שהיו לקראת

המשפט. מדובר על חסיון מסמכים שהוכנו לקראת משפט בעל יחס גומלין עם חסיון עו"ד לקוח, אך הוא רחב ונפרד והוא

יציר הפסיקה. אם המסמך הוכן למטרה אחרת, ולא לקראת המשפט, אין עליו חסיון. גם מסמכים שהוכנו ע"י צד ג' (הזרוע הארוכה) – חל עליהן חסיון

ע"א 6546/94 בנק אגוד נ' אזולאי – המשפחה גילתה שגנבו מהמנוח וביקשה לקבל את דוח הביקורת הפנימי של הבנק. **הש'**

ברק אמר כי מסמך שאדם הכין כחלק מעיסוקו ומהשגרה שלו, אין עליו חסיון

רע"א 1412/94 הסתדרות מדיצינית הדסה נ' עפרה גלעד – אדם אושפז לאחר ניסיון התאבדות ואז התאבד. ביה"ח הקים

וועדה פנימית. ביהמ"ש חוזר על **ההלכה בבנק אגוד**. המטרה הדומיננטית אינה לצורך ההליך אחרת זה יהיה סוג של מקלט.

מסמכים שהוכנו לקראת פתרון סכסוכים ומחלוקת – גישור/בוררות. אותו רעיון של חסיון שחלו על מסמכים לקראת

הליך של פתרון סכסוכים ומחלוקות. התנאים זהים לחסיון על מסמכים לקראת משפט. **בנק דיסקונט נ' שירי**

(2) מסמכים הנושאים כותרת 'מבלי לפגוע בזכויות'

1. מדובר במסמך שנערך במסגרת מו"מ לפשרה

2. מבקשים לעשות שימוש במסמך כהודעת בעל דין כאשר המו"מ לפשרה נכשל

3. המסמך יהיה חסוי ואין צורך להעבירו לצד השני. **יהיה אפשרי כאשר המו"מ הצליח**

חסיון בנק – לקוח

מה דינם של מסמכים/ נתונים שהוחלף בין הבנק ללקוח?

ברור כי הלקוח רשאי לקבל את המידע. השאלה עולה – מה קורה כשצד ג' רוצה מידע של אדם אחר? מה קורה כשהבנק מזומן בצו לבית משפט למסור למידע על החשבונות של צד ג'? האם עליו למסור אותם או שיש איזשהו חסיון שמונע את המסירה? פקודת הבנקאות אינה מסדירה את הסוגיה הזאת, לא נמצא שם את החסיון. החסיון עצמו נמצא בפסיקה ואפשר לעגן אותו במספר מקורות חקיקה: **חוק הגנת הפרטיות – סעיף 2(8) לחוק**: פגיעה בפרטיות זו הפרת חובת הסודיות שנקבעה בהסכם במפורש או מכללא. מכאן, ניתן לטעון שגם חובת הסודיות נלמדת מהיחסים החוזיים, מההסכם שבין הבנק ללקוח. חובת הסודיות גם יכולה להילמד מערך הפרטיות שקנה לעצמו מעמד של זכות יסוד.

רע"א 1917/92 סקולר נ' ג'רבי - נקבע שיש חסיון בין הבנק ללקוח מעצם טיבו של החוזה ביניהם ומאופיה של מערכת היחסים ביניהם המושתת על יחסי אמון. פסק הדין קבע כי החיסיון הוא יחסי, כפוף לשיקול דעת בית המשפט, נוסחת האיזון מאזנת בין הזכות לפרטיות לבין זכות הציבור למידע, כאשר בית המשפט בוחן כמה פרמטרים:

- א.** מידת החיוניות והחשיבות של המידע בחשבונות לצורך הכרעה במחלוקת.
- ב.** האם יש תשתית ראייתית לכאורית שמראה למה אנחנו בעצם צריכים את החשיפה הזאת או שזו סתם טענה בעלמא כדי שלא כל אחד יבקש לחשוף ומיד יחשפו.
- ג.** הצד המבקש ישכנע שאין ראיות חלופיות.
- ד.** תהיה הקפדה על היקף גילוי החומרים, כלומר שאלת המידתיות, כמה נגלה, זה בדיוק למה שצריך בהליך, זה גם לצמצם את מידת הגילוי.

חסיון עיתונאי - מקור

גם חסיון זה הוא יציר הפסיקה שהכירה בעצם בזכות של העיתונאי ושל המקור במובן הזה שעיתונאי לא יצטרך לחשוף את זהות המקור שלו. לאור השנים היו ניסיונות לעגן את זה בחקיקה בכל מיני מהלכים, אבל זה לא הבשיל לכדי חוק.

ב"ש 368/86 ציטרין נ' ביה"ד המשמעתי של לשכת עו"ד - אשר ניתן בתקופה שהיו בה איסורים חמורים על עורכי דין לפרסם את עצמם פרסום עצמי. העיתונאי ציטרין פרסם סדרת כתבות שעסקו בסוגיה משפטית וצירף את תמונת עורכי הדין שייצגו באותה פרשה. ההנחה של לשכת עורכי הדין הייתה שהעיתונאי קיבל מעורכי הדין את התמונות ובכך בעצם הם עברו עבירה אתית של פרסומת אסורה. עורכי הדין הועמדו לדין משמעתי והעיתונאי הוזמן לעדות, הוא סירב להתייצב וטען שיש לו חסיון של מקור עיתונאי. לשכת עורכי הדין לא התרשמה מהטענה והיא קנסה אותו לפי פקודת בזיון בית המשפט והוא עתר על ההחלטה הזאת לעליון. בית המשפט העליון קודם כל קובע את קיומו של חסיון במערך היחסים בין עיתונאי למקור. החיסיון הוא חסיון יחסי ובית המשפט יסיר אותו על פי מבחן הרלוונטיות ועל פי מבחן מהותיות החומר הדרוש לחקירה בהיעדר ראיות אחרות. מבחן המהותיות – כל מידע שיכול לשמש בחקירות פשע או עוון או במעשה עוולה חמור, כל אלה שמהווים גילוי. האינטרס שעומד מאחורי זה, זה שלא ייתכן שלעיתונאי יהיה מידע מהמקור שלו על עבירות חמורות שבוצעו או עולה חמורה והוא ישמור את זה לעצמו, במקרה הזה האינטרס הציבורי נפגע פגיעה גדולה יותר. התעוררה שאלה: מיהו הבעלים ומיהו הנהנה מהחיסיון?

הפסיקה קבעה שהמקור הוא הבעלים, הנהנה הוא העיתונאי, יחד עם זאת, היו עיתונאים שטענו שהם בעלי החיסיון, כלומר, העיתונאי הוא בעל החיסיון ורק הוא יכול להחליט אם למסור את זהות המקור. השאלה הזו הושארה בצריך עיון. עוד עלתה השאלה לגבי היקף החיסיון, בוועדה שבחנה את הנושא של חסיון עיתונאי מקור והיא: מה היקף החיסיון? כלומר, האם ההיקף צריך לחול על זהות המקור, על כל המידע שמסר המקור, על מידע שהוסכם עם המקור שלא ימסר? מידע שלא לציטוט (למשל מידע שנועד לבסס את המהימנות של המקור) או מידע שעשוי להוביל לזהות גילוי המקור? דעת הרוב בוועדות שדנו בנושא הייתה כי החיסיון צריך לחול על הזהות של המקור ועל המידע שעלול להוביל לזיהוי שלו. זאת ביחד עם חסיון על המידע שהוסכם עם המקור שהוא לא יחשף "חומר הרקע".

שאלת היקף החיסיון - **רע"פ 761/12 מדינת ישראל נגד מקור ראשון המאוחד (הצופה)** - צלמת, צילמה תמונות במסגרת אירועי הפגנה אלימים, היו שם הפרות סדר של מפגינים יהודיים במרחב החטיבה המרחבית אפרים, הם נכנסו לבסיס ופגעו בקצין והמדינה רצתה את התמונות מצילומי האירוע כדי לאסוף ראיות במסגרת החקירה נגד הפוגעים. הבקשה הייתה לצו להבאת מסמכים לפי **סעיף 43 לפסד"פ** כשהעיתון התנגד מהטעם של חסיון עיתונאי – מקור **(פס"ד ציטרין)** ובטענה שהמידע, התמונות, עלולים להסגיר את זהות המקורות. המדינה מנגד התנגדה לטענה וטענה שהעבירות הן חמורות ואם באמת החיסיון חל על התמונות, הרי שיש להסיר אותו.

יש לשים לב: הטענה יכולה להיות כפולה – טענה של היעדר חסיון בכלל (חסיון עיתונאי מקור לא חל על התמונות) והטענה השנייה יכולה להיות שאם אכן החיסיון חל, יש להסיר אותו כי במיצי החקירה בעבירות כאלה חמורות, האינטרס הציבורי גובר על אינטרס המקור. המחוזי סבר שהחיסיון חל על המקור ועל המידע, כלומר על התמונות. המדינה עתרה לעליון בטענה שהמחוזי הרחיב את ההלכה הקיימת, הרחיב יותר מדי, ציטרין הרי לא קבע שהחיסיון יחול על כל המידע, הוא קבע על המקור ועל מה שמזהה את המקור. בית המשפט העליון פוסק כך: בית המשפט המחוזי קבע כי בנסיבות אלו חל החיסיון על התמונות הואיל ומסירתן תביא לזיהוי המקור. אומר העליון שאם כך, עולה שאלה: **האם החיסיון חל על המידע, ואם כן, מה היקפו?** בית המשפט קובע כך: החיסיון יחול על זהות המקור וגם על מקום שבו גילוי מידע עלול להוביל על זהותו, ולא להרחיבה על כל סוג של מידע. החיסיון יחול גם על מידע שנמסר ועל פי טיבו ניתן מתוך אמון שישמר בסוד ועלול להוביל לגילוי המקור. בפועל הם שלחו אותם חזרה לבדוק האם התמונות מובילות לזיהוי המקור שלהם, כל תמונה שלא מובילה לזיהוי המקור, צריך לחשוף אותה.

חסיון רופא - מטופל

עדות רופא

49. (א) רופא אינו חייב למסור ראייה על דבר הנוגע לאדם שנזקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עבודתו כרופא והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים לרופא בדרך כלל מתוך אמון שישמרו בסוד, אלא אם ויתר האדם על החסיון או שמצא בית המשפט כי הצורך לגלות את הראייה לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש לא לגלותה; והוא הדין באדם שאגב עבודתו בשירות הרופא או בשירותו של מוסד רפואי או בצוות המקצועי העובד עם הרופא, תוך טיפול בחולים, הגיע אליו דבר שנמסר לרופא.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות רופא או לעבוד כאמור בסיפה לסעיף קטן (א).

(ג) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדיון בטענה בדלתיים סגורות; החליט בית המשפט לשמוע את העדות, רשאי הוא לשמעה בדלתיים סגורות.

סעיף 49 לפק"ר – מסדיר את החסיון הנ"ל. הטעם לחסיון מזכיר את הטעם לחסיון של עורך דין לקוח. כדי שתהיה שיחה חופשית בין הרופא לחולה מבלי שהחולה יחשוש שהרופא ימסור פרטים שהוא מסר לו או שהוא גילה במהלך הטיפול.

תנאי החסיון:

- רופא אינו חייב למסור ראיות בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:
1. הדבר נוגע לאדם שנזקק לשירותו.
  2. הדבר הגיע אליו תוך עבודתו כרופא.
  3. דברים שמטיבם נמסרים לרופא מתוך אמון שישמור עליהם בסוד.

חסיון לא חל על יחסים אקראיים. לכן אמרנו בסעיף הראשון – אדם שנזקק לשירותו – מדובר על אדם שהגיע לרופא שהוא נזקק לשירותו.

נשים לב שבמבחן השלישי יש אמירה אובייקטיבית: "דברים שלפי טיבם" כלומר, מבחן אובייקטיבי. זה אומר שבת המשפט מחליט מה זה לפי טיבם ומה זה לא לפי טיבם

בג"ץ 447/72 ישמחוביץ נ' ברוך - מדובר ברופא שעוסק בתחום העקרות והאימפוטנציה, חקירת מס הכנסה סברה שהוא מעלים הכנסות וחוקרי המס תפסו את הכרטיסיות הרפואיות שלו עם הרישום של הלקוחות, פרטים שלהם, הביקור שלהם. הטענה שלו הייתה שהרישומים הרפואיים הם בגדר סוד שהוא מופקד על שמירתו ולכן, לפקיד שומה אין רשות להשתמש בהם. האם יש חסיון על עצם הפנייה לקבלת השירות ובעל המקצוע ועל כמה ששילמתי? אמרנו את זה עם עורכי הדין, אין חסיון על הפנייה לבעל המקצוע ועל החוזה (שכה"ט). **בית המשפט קובע כך:** בעוד שממצאי רופא ודרכי הטיפול של הרופא הם חסויים, העובדה שפלוגי נזקק לשירותו של הרופא וכמה שילם לו אינה חסויה. הידיעה בדבר שמו, כתובתו, מספר ביקוריו, תאריכי הביקורים והתשלומים שעשה, אינה ידיעה שהיא סוד רפואי. מה שטוען בית המשפט זה שחובת הסודיות חלה על פקיד שומה והוא משתמש במידע הזה של זהות האדם שפנה רק לצורך החקירה או השפיטה של הרופא והוא בעצם לא יפרסם את הנתונים האלה.

בעל החסיון הוא החולה, רק הוא יכול לוותר על זה, הנהנה הוא הרופא, אם הרופא מגלה פרטים, הוא גם נחשד בביצוע עבירה לפי סעיף **496 לחוק העונשין**, החובה לשמור סוד מקצועי שאינו סוד רשמי. החסיון חל על הרופא גם לאחר שהוא סיים את עבודתו והוא לא הרופא שלי, עברתי רופא, זה כמו עורך דין, זה ממשיך לחול וזה חל על הצוות הרפואי גם לאחר שהם הפסיקו לשרת אותי. את החסיון הזה אפשר להסיר משום שהחסיון הוא יחסי והוא יוסר כאשר הצורך בגילוי הראייה גובר לשם עשיית צדק על העניין שיש שלא לגלותה.

הבקשה להסרת חסיון תידון על ידי בית המשפט הדן בעניין והוא כמובן רשאי לשמוע אותה בדלתיים סגורות לפי סעיף **49(ג) לפק"ר**.

נשים לב שהחסיון יחול כשהרופא מעיד כעד או כנאשם, זה לא משנה. אמרנו שיחסים אקראיים לא נופלים לגדר החסיון.

חסיון פסיכולוג - מטופל

סעיף 50 לפק"ר:

עדות פסיכולוג

50. (א) פסיכולוג-מומחה כמשמעותו בצו שהותקן לפי סעיף זה אינו חייב למסור ראיה על דבר הנוגע לאדם שנזקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עבודתו כפסיכולוג והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים לפסיכולוג בדרך כלל מתוך אמון שישמרם בסוד, אלא אם ויתר האדם על החסיון או שמצא בית המשפט כי הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש לא לגלותה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות פסיכולוג-מומחה.

(ג) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדיון בטענה בדלתיים סגורות; החליט בית המשפט לשמוע את העדות, רשאי הוא לשמעה בדלתיים סגורות.

(ד) שר הבריאות יתקין בהסכמת שר המשפטים, צו שיגדיר מיהו פסיכולוג-מומחה לענין סעיף זה.

החסיון הזה מעוגן **בסעיף 50 לפק"ר**, הוא זהה בתנאיו לחסיון של רופא – מטופל, **בהבדל אחד: סעיף 50 אינו כולל סעיף המחיל את חובת החסיון על העובד של הפסיכולוג**. כאשר החיסיון קיים, כשמדובר בעובד של הרופא, גם לאחר שסיים את עבודתו, הדעת נותנת כי הפסיקה תפרש ותחיל את החיסיון על העובד. אולם, נשים לב שהחוק לא מחיל את זה **במבחן**: אם שואלים אז לפי החוק סעיף 50 לא מחיל את החיסיון של הפסיכולוג על העובדים שלו. פסיכולוג מומחה – עניין זה מוגדר בצו הראיות (פסיכולוג מומחה) שקובע מי רשאי לעסוק בפסיכולוגיה, והכוונה היא לאלה המורשים לתת טיפול קליני על פי צו מכוח חוק הפסיכולוגים.

תנאי החיסיון

א. מדובר בדבר הנוגע לאדם שנזקק לשירות פסיכולוג.

ב. הדבר הגיע לפסיכולוג תוך כדי עבודתו.

ג. מבחן אובייקטיבי – דברים שלפי טיבם נמסרים לפסיכולוג מתוך אמון שישמור אותם בסוד.

גם כאן, שם המטופל, פרטיו, התשלום, מספר הביקורים אצל הפסיכולוג, אינם חסויים.

בעל החיסיון = המטופל, הנהנה = הפסיכולוג והחסיון יחול עליו גם לאחר שחדל להיות פסיכולוג.

הסרת חסיון

החסיון הוא יחסי, בית המשפט יכול להסיר אותו, כאשר הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מהעניין שלא לגלותה.

הבקשה תידון בפני בית המשפט שדן בעניין והוא רשאי לדון בדלתיים סגורות. גם את העדות של הפסיכולוג אפשר לשמוע בדלתיים סגורות.

חסיון עובד סוציאלי – מטופל

סעיף 50א לפק"ר:

עדות עובד סוציאלי (תיקון מס' 12) תשנ"ו-1996

50א. (א) עובד סוציאלי כהגדרתו בחוק העובדים הסוציאליים, תשנ"ו-1996, אינו חייב למסור ראייה על דבר הנוגע לאדם שנזקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עיסוקו כעובד סוציאלי והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים לעובד סוציאלי בדרך כלל מתוך אמון שישמרם בסוד, אלא אם כן ויתר האדם על החסיון או שבית המשפט מצא כי הצורך לגלות את הראייה לשם עשיית צדק עדיף על הענין שיש שלא לגלותה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות עובד סוציאלי.

(ג) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדיון בדלתיים סגורות; החליט בית המשפט לשמוע את העדות, רשאי הוא לשמעה בדלתיים סגורות.

בשנת 1996 נחקק חסיון נוסף שהינו חסיון עובד סוציאלי – מטופל **וחוקק סעיף 50א לפק"ר**, כך שמערך היחסים בין עובד סוציאלי קליני למטופל שלו, זהה למערך היחסים בין פסיכולוג קליני למטופל. החיסיון הוא זהה לחסיון של פסיכולוג, מדובר בחסיון על מידע שהגיע אל העובד הסוציאלי תוך כדי עיסוקו והתנאים לחסיון יהיו זהים. **גם כאן, כמו בחסיון פסיכולוג – מטופל, ובניגוד לחסיון רופא – מטופל, המחוקק לא החיל את החיסיון על העובדים של העו"ס – סעיף 50א לפק"ר לא כולל את העובדים.** אנו מניחים שהפסיקה תפרש את זה אותו דבר משום שאין סיבה להבדיל אך פורמאלית/טכנית, החוק לא כולל.

חסיון כהן דת

סעיף 51 לפק"ר:

עדות כהן דת

51. כהן דת אינו חייב למסור עדות על דבר שנאמר לו בוידוי ואשר גילוי אסור עליו לפי דיני דתו.

סעיף 51 לפק"ר קובע כי כהן דת אינו חייב למסור עדות על דבר שנאמר לו בוידוי ואשר גילוי אסור עליו לפי דיני דתות. זה שונה מיתר החסינות, בעל החיסיון הוא לא "המתוודה" אלא כהן הדת.

איך נזכור זאת?

יש את המתוודה, יש את כהן הדת ויש פה מערך יחסי אשר הוא חייב באותה מערכת היחסים כלפי האל וכללי הדת. לכן, בעל החיסיון יהיה כהן הדת, רק הוא יכול לוותר על החיסיון לפי כללי הדת שלו. אם על הדברים לא חל חסיון לפי הדת שלו, אז אין חסיון. אבל אם לפי הדת שלו, למשל, בתא וידוי, הוא קתולי, נכנס אדם ומסר וידוי, הוא מחויב לחסיון על פי כללי הדת, הוא השליח של האל עלי האדמות ומכוח זה הוא פועל ואי אפשר להסיר את החיסיון. המתוודה אינו יכול לוותר על החיסיון. יכול להיות מצב שבו המתוודה רוצה לוותר על החיסיון משום שהדברים שהוא אמר לכהן הדת יכולים לזכות אותו, יכולים להיות ראיה מזכה לטובתו, בית המשפט לא יכול להסיר את החיסיון כל עוד הוא חלק מכללי אותה דת. אפשר להביא מומחה של אותה דת והוא יקבע כי חל חסיון לפי כללי הדת. **חסיון כהן הדת הוא חסיון מוחלט כמו גם חסיון עורך דין.**

עולה שאלה תיאורטית שלא נדונה בפסיקה: מה קורה כשאדם מתוודה בפני כהן דת על עבירה עתידית? הפסיקה לעולם לא דנה על הנושא שאדם מתוודה בפני כהן דת על עבירה עתידים. לפי לשון החוק, אי אפשר להסיר את החיסיון, הוא חל על כל דבר אבל אם נקיש מהפסיקה בעניין עורך דין – לקוח, הרי שבמקרה כזה, החיסיון לא צריך לחול, אחרת נאמר שכהן הדת בעצם עבר על הסעיף של אי מניעת פשע ולפעמים זה גם יכול לעשות אותו שותף לעבירה.